Ազգ
Azg
armenian daily
11 ՆՈՅԵՄԲԵՐ 1998 ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ # 210 (1714)

Քլինթոնը մրից ելավ, մրջուռն ընկավ

Հիմա էլ՝ ընտրարշավի ֆինանսական խախտումներ

ՎԱՇԻՆԳՏՈՆ, 10 ՆՈՅԵՄԲԵՐ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ - BBC։ ԱՄՆ արդարադատության նախարարության եւ ՀԴԲ ներկայացուցիչները հարցաքննել են նախագահ Բիլ Քլինթոնին այն ֆինանսական խախտումների առնչությամբ, որ ենթադրաբար թույլ են տվել 1996 թվականին երկրորդ ժամկետի համար իր վերընտրվելու ընտրարշավի ժամանակ։ Նրանք հետաքննություն են կատարում այն կասկածների հետ կապված, որ Քլինթոնը ապօրինաբար սեփական ընտրարշավի համար է ուղղորդել դեմոկրատական կուսակցության միջոցները։

Նախագահի փաստաբան Դեւիդ Քենդալը հայտարարել է, որ Քլինթոնը լրիվ չափով համագործակցել է հետաքննության հետ։ ԱՄՆ գլխավոր դատախազ Ջանեթ Ռինոն եկող ամիս որոշում կկայացնի, թե արդյոք հարկ կա՞ գործը վարելու համար նշանակել նոր անկախ հանձնաժողով, ինչին ձգտում են հանրապետականները։ Ինչպես հաղորդում է BBC ռադիոկայանը, անցած շաբաթ կայացած միջանկյալ ընտրություններից հետո Հանրապետական կուսակցության շարքերում առկա շփոթությունը որոշ չափով թուլացրեց նրանց հարձակումները Քլինթոնի դեմ։

ԿԱՐԳԱՎՈՐՈՒՄ

«Բանակցություններն ինչպես նախկինում՝ հույժ գաղտնի»

Հավաստում է Յուրի Յուկալովը

ԼՈՒԻԶԱ ՊՈՂՈՍՅԱՆ

Երեկ ԵԱՀԿ Մինսկի խմբի համանախագահներ Յուրի Յուկալովը (Ռուսաստան), Ժորժ Վոժիեն (Ֆրանսիա) եւ Դոնալդ Կայզերը (ԱՄՆ) ՀՀ նախագահ Ռոբերտ Քոչարյանին հանձնեցին ղարաբաղյան հակամարտության կարգավորման առաջարկությունների նոր փաթեթը, որի հիմքում, ինչպես նշվել է մամուլում, «ընդհանուր պետության» հասարակայնության համար առայժմ անծանոթ գաղափարն է։ «Նախագահի» հետ հանդիպումն, ինչպես հավաստեց Յուրի Յուկալովը իրեն «գրոհած» լրագրողներին (ամերիկացի եւ ֆրանսիացի համանախագահները վարպետորեն «ճողոպրեցին»), ընդհանուր առմամբ անցել է բարեկամական եւ կառուցողական մթնոլորտում»։

Պրն Յուկալովի պատասխանները դիվանագիտության լավագույն ավանդույթների ոգով էին։ «Միութենական (կամ միասնական. լրագրողների եւ համանախագահների եզրաբանության մեջ ակնհայտ անհամաձայնություն կար) պետություն» գաղափարը մեկնաբանելու լրագրողների խնդրանքին ի պատասխան նա ասաց. «Ես այդպիսի բան չգիտեմ», թեպետ հետագայում պարզաբանեց, որ խոսքը «Common state»-ի (միասնական պետության) մասին է, ասել է թե հակամարտության կողմերը միասնական պետություն են կազմում։ «Այդ գաղափարը նորություն չէ, կիրառվել է Մոլդովա-Մերձդնեստր, Վրաստան-Աբխազիա բանակցություններում։ Մենք բացարձակորեն նոր բան չենք հնարում, նորությունն այն է, որ առաջին անգամ փորձում ենք այդ հասկացությունը համալրել կոնկրետ բովանդակությամբ», ասաց պրն Յուկալովը, հրաժարվելով մեկնաբանել հիշյալ «բովանդակության» բովանդակությունը.

«Այդ մեկը, կներեք, չեմ կարող ասել։ Մենք պայմանավորվել ենք, որ բանակցությունները առայժմ շարունակվելու են հույժ գաղտնիության պայմաններում։ Մենք «շուկայական» բանակցությունների պաշտպան չենք»։

Ըստ պրն Յուկալովի, հայկական կողմի պատասխանը համանախագահների նոր առաջարկություններին համարժեք է պաշտոնական Բաքվի «հակազդեցությանը». «Առաջարկություններն ինչպես նոր են եւ մանրազնին ուսումնասիրություն են պահանջում»։ Պրն Յուկալովը տարակուսանք հայտնեց Արմենպրես-ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ-ի խողովակներով տարածված այն հաղորդագրության առնչությամբ, որի համաձայն ադրբեջանական կողմն, ըստ արտաքին քաղաքականության հարցերով Հեյդար Ալիեւի պետխորհրդական Վաֆա Գուլուզադեի, մերժել է Մինսկի խմբի համանախագահների առաջարկությունը «ընդհանուր պետության» գաղափարը որպես հայ-ադրբեջանական հակամարտության կարգավորման հիմք ընդունելու վերաբերյալ. «Ինձ համար միանգամայն անհասկանալի է այդ հայտարարությունը, մանավանդ, մեր առաջարկություններում խոսք չկա ինչ-որ «ընդհանուր պետության» մասին։ Իսկ Ադրբեջանի նախագահի պատասխանը ես ներկայացրի»։

ԱԶԳԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎ

Ընդդիմությունը համազարկ է բացում իշխանության վրա

Քվորումի բացակայությունն իբրեւ քաղաքական դիրքորոշում

ՆԱՐԻՆԵ ԴԻԼԲԱՐՅԱՆ

Երեքշաբթի ԱԺ նիստերի դահլիճը ոչ թե կիսադատարկ, այլ գրեթե դատարկ էր։ «Փախստականների մասին» կառավարության օրինագիծը, որը կանոնակարգում է Հայաստանի Հանրապետությունում գտնվող 311 հազար փախստականների կյանքը, քննարկվեց 7-8 պատգամավորի ներկայությամբ, որոնք էլ ե՛ւ հարցեր ուղղեցին կառավարության կողմից նախագիծը ներկայացնող սոցիալական ապահովության նախարար Գագիկ Եգանյանին, ե՛ւ ելույթներ ունեցան, առաջարկություններ արեցին։ «Բռնադատվածների մասին», գովազդի եւ ԱԺ կանոնակարգում փոփոխություններ կատարելու օրինագծերն ունեցան նույն ճակատագիրը։ Գովազդի մասին օրենքով առաջարկվում է արգելել մինչեւ վեց ամսական մանուկների համար նախատեսված, մայրական կաթի փոխարինիչների գովազդը, որը կառավարության համոզմամբ, խիստ ազդեցիկ եւ հաճախ անընդունելի ձեւերով անբարենպաստ ներգործություն է ունենում կերակրող մայրերի վրա՝ խրախուսելով արհեստական մանկական սնունդը։ Բռնադատվածներին ԱԺ նախաձեռնությամբ առաջարկում էր մշակային արտոնություններ տրամադրել՝ անհատական բնակարանաշինության համար։ Այս եւ նախորդ օրը քննարկված չորս օրինագծերը չդրվեցին քվեարկության քվորումի բացակայության պատճառով, քանզի պատգամավորների սակավությամբ խորհրդարանն աչքի չընկավ։ Պարզապես պատգամավորները պատրաստվում էին հայտարարությունների ժամին։

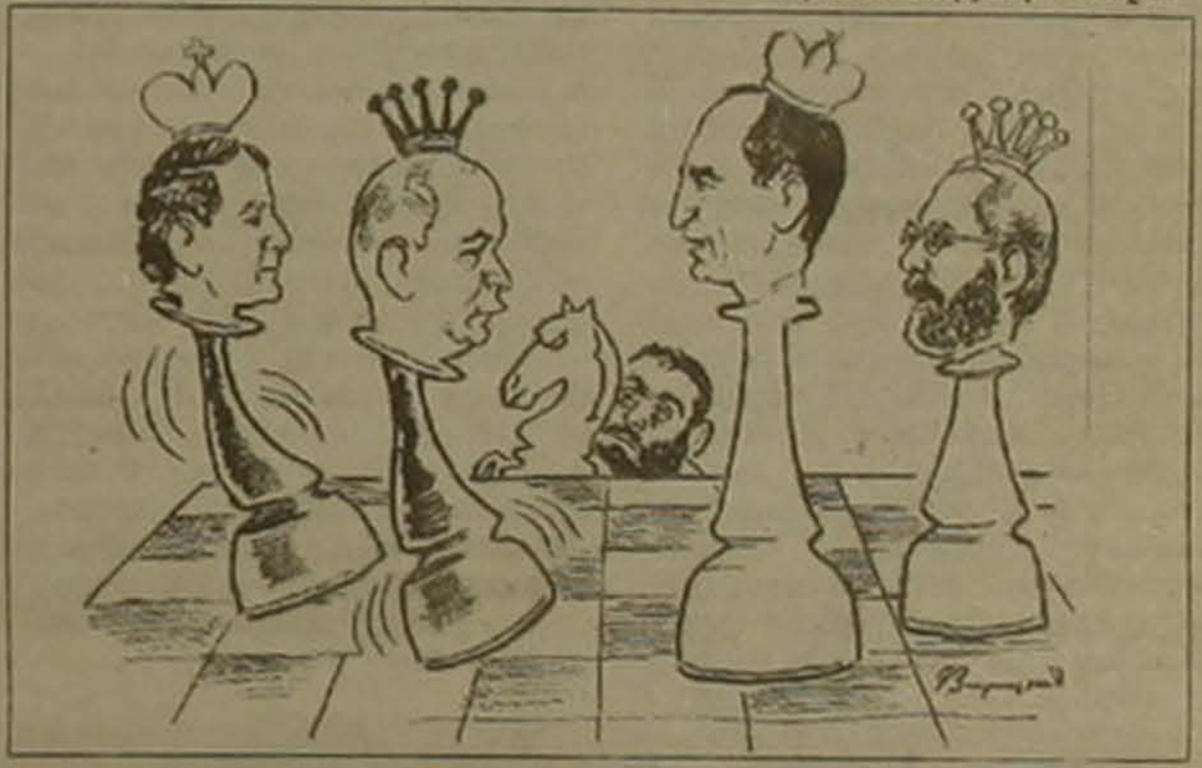

Տես ➧ էջ 2

Ի՞նչ ասել է ընդհանուր պետություն

Վերջերս շրջանառության մեջ դրված ընդհանուր պետության վարկածի վերաբերյալ Մինսկի համանախագահ Յուրի Յուկալովի մեկնաբանությունը հետաքրքիր մտորումների տեղիք է տալիս։ Եթե դա նշանակում է, որ հակամարտության կողմերն ընդհանուր պետության մաս են կազմում, եւ եթե հակամարտության կողմերից մեկն, ըստ արեւմտյան եւ ռուսաստանյան բարեկամ-հաշտարարների ավանդական պատկերացումների, Հայաստանն է, ապա արդյո՞ք ենթադրվում է, որ Հայաստանը Ղարաբաղով հանդերձ միավորվում է Ադրբեջանի հետ հայ-ադրբեջանական պետության ներսում, միանգամից լուծելով տարածքային ամբողջականության եւ ազգերի ինքնորոշման «անլուծելի» հակամարտությունը արցախյան հակամարտության հետ։ Եթե ոչ, ապա, կարելի է կարծել, համանախագահությունը վերջապես կռահել է, որ արցախյան թնջուկը երկու եւ միայն երկու հակամարտող կողմ ունի՝ Ղարաբաղ եւ Ադրբեջան։ Այդ դեպքում կարելի է արձանագրել, որ համանախագահները ճիշտ ճանապարհին են, եթե, իհարկե, Ադրբեջանի տարածքային ամբողջականությունը մտադիր չեն «իրացնել» նոր հայկական կողմի համար առավել հրապուրիչ փաթեթավորմամբ։

Լ. Պ.

Գազի սակագներն անփոփոխ կմնան

ԵՐԵՎԱՆ, 10 ՆՈՅԵՄԲԵՐ, ՍՆԱՐՔ։ Հայաստանի էներգետիկ հանձնաժողովը նպատակահարմար է գտնում եռաստիճան էներգասակագներից անցնել միաստիճանի։ Այդ մասին Սնարք գործակալությանը հայտարարել է էներգետիկ հանձնաժողովի փոխնախագահ Նիկոլայ Գրիգորյանը։ Նրա ասելով, նոր սակագնի չափը կքննարկվի հանձնաժողովի նոյեմբերի 11-ին կայանալիք լիագումար նիստում։ Վերջնական որոշում կայացնելու համար նախատեսվում է վերլուծել բոլոր էներգամատակարարող օբյեկտների եւ բաշխիչ ցանցերի տեխնիկական եւ ֆինանսական վիճակը։ Էներգետիկ հանձնաժողովի 1999 թվականի ծրագրին համապատասխան, որը հոկտեմբերի 2-ին ներկայացվել է Հայաստանի Ազգային ժողով, առաջարկվում է էներգասակագներն ավելացնել 12 տոկոսով։ Սնարքի թղթակցի հետ զրույցի ընթացքում էներգետիկ հանձնաժողովի անդամ Աշոտ Հովսեփյանը հաղորդել է, որ բնական գազի սակագներն անփոփոխ են մնում։ Դա կապված է այն բանի հետ, որ արդյունաբերական օբյեկտների համար դրանց հաշվարկը կատարվում է արժույթով եւ կախված չէ սղաճային գործընթացներից, իսկ բնակչության կողմից գազի սպառումն ընդհանուր ծավալի աննշան մասն է կազմում։ Հիշեցնենք, որ էներգետիկ հանձնաժողովի 1998 թվականի ծրագրով ընթացիկ տարում նախատեսվում էր 5 տոկոսով ավելացնել գազի սակագները։

«Բարեփոխումները» վերընձյուղվեց, ՀԺԿ-ն ծլարձակում է

«Բարեփոխումներ» պատգամավորական խումբը, որի երկու անդամներ՝ Վոլոդյա Բադալյանը եւ Ռոբերտ Եղոյանը, Հայաստանի ժողովրդական կուսակցության անդամ դառնալով, հեռանալու դիմում էին ներկայացրել, երեքշաբթի համալրեց իր նորացած շարքերը՝ Մարտին Սուքիասյան, Լեոնիկ Ալեխանյան՝ դրանով իսկ խուսափելով ինքնալուծարումից։ ԱԺ փոխխոսնակ Ալբերտ Բազեյանը երեկ խորհրդարանին ծանուցեց պատգամավորական այս խմբի համալրումը։ Հիշեցնենք, որ Մարտին Սուքիասյանը եւ Լեոնիկ Ալեխանյանը ԱԺ վերջին շրջանի պատգամավորներից են։ «Բարեփոխումները» հաջողությամբ խուսափեց լուծարումից։ Զուգահեռաբար խորհրդարանում արդեն ավարտին է մոտենում նոր պատգամավորական խմբի ձեւավորումը՝ այս անգամ ՀԺԿ համակիրներից։ Ութ անդամի ընտրությունը վերջնական է, մնում են եւս երկուսը, եւ ըստ ԱԺ կանոնակարգի՝ 10 պատգամավորները կկարողանան ստեղծել նոր խումբ։ ՀԺԿ համակիրների խումբը կազմավորվում է բացառապես անկախ պատգամավորներից, որոնք մինչ այդ կուսակցական պատկանելության քավարանով չեն անցել։ Այսպիսով, խորհրդարանական ներկապնակը գունեղանում է, քվեարկությունների ընթացքում ձայների բաշխման ընթացքը՝ հարստանում։

Ն. Դ.

ՏԱՐԱԾԱՇՐՋԱՆ

Օջալանի մեկուսացումը PKK-ի մեկուսացում չէ

Քրդական շարժումը շարունակելու է զբաղեցնել Թուրքիայի օրակարգը

ՀԱԿՈԲ ՉԱՔՐՅԱՆ

«Ազգը» նախորդ համարներում, անդրադառնալով թուրք-սիրիական լարվածությանը, որ թուրքական կողմը պատճառաբանում է Քրդստանի աշխատավորական կուսակցությանը՝ PKK-ին Սիրիայի աջակցությամբ, կարծիք էր հայտնել, որ շուտով կսրվեն նաեւ ռուս-թուրքական հարաբերությունները։ Դրա համար հիմք էին ծառայել PKK-ի առաջնորդ Աբդուլլա Օջալանի Ափոյի Մերձմոսկվայում հայտնվելու մասին տեղեկությունները։ Ինչպես հայտնի է, հոկտեմբերի 21-ին Ադանայի մերձակայքում երկօրյա բանակցություններից հետո Սիրիան Թուրքիայի հետ համաձայնագիր էր ստորագրել, PKK-ին ճանաչելով ահաբեկչական կազմակերպություն, պարտավորվել էր կազմակերպության անդամներին հեռացնել երկրի սահմաններից։ Քանի որ դա առաջին հերթին վերաբերում էր Օջալանին, ուստի Թուրքիայի արտգործնախարարությունը վերջինիս հավանական ներթափանցման դեմ նախազգուշացրել էր Գերմանիային, Ֆրանսիային, Իտալիային, Պորտուգալիային, Հոլանդիային, Բելգիային, Լյուքսեմբուրգին, Ավստրիային, Իսպանիային եւ Հունաստանին։ Թուրքական հետախուզությունը, սակայն, Օջալանին հայտնաբերել էր Մոսկվայի մերձակայքում։ Դրան էր հետեւել վարչապետ Մեսութ Յըլմազի հայտարարությունը, թե Ռուսաստանը ապաստան է տալիս Ափոյին։ Մինչ Անկարան պահանջում էր վերադարձնել Օջալանին, իսկ Մոսկվան դրան երկիմաստ պատասխաններ էր տալիս, հոկտեմբերի 30-ին Օջալանը հանկարծ քաղաքական ապաստանի խնդրանքով դիմում է ՌԴ Պետդումային։ Նա այդ խնդրանքը պատճառաբանում է «Քրդական դիմադրությունը կոտրելու միջոցով Կասպից ծովի նավթային պաշարները վերահսկելու եւ Միջին Արեւելքում որպես լիարժեք գերտերություն դրսեւորվելու» Թուրքիայի ձգտումներով։

Օջալանի դիմումի վրա Պետդումայի 11 պատգամավորներ պատրաստում են համապատասխան բանաձեւ։ Նոյեմբերի 4-ին այդ բանաձեւը քննարկվում է Դումայի լիագումար նիստում. 298 պատգամավոր քվեարկում են դրա օգտին, 1-ը ձեռնպահ է մնում։ Այսպիսով բանաձեւը գրեթե միաձայն ընդունվում է։ Այնուհետեւ Պետդուման Օջալանի խնդրանքը հարգելու կոչով դիմում է ՌԴ նախագահ Բորիս Ելցի...

Տես ➧ էջ 3

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎ

Ընտրական օրենսգրքի շուրջ եւս մեկ թյուրիմացություն

Պարույր Հայրիկյանը փարատում է կասկածները

Միասնական ընտրական օրենսգիրքը պաշտպանող 12 կուսակցությունների անունից Պարույր Հայրիկյանը երեկ հավաստեց, որ «Երկրապահ» պատգամավորական խմբի հետ նախատեսված առաջին քննարկման ձախողումը թյուրիմացության արդյունք էր: Նա շտապեց փարատել երկրապահների եւ քաղաքական շրջանակների այն կասկածները, թե եղ. Եզրյանը 11 կուսակցությունների հետ մեկտեղ, որոնց շարքում ազդեցիկ քաղաքական կառույցներ են՝ ՀՅԴ, կոմկուս, ՀԺԿ, ԱԺՄ..., փորձում է կանխավ բոյկոտել փոխզիջումների գործընթացը, այսինքն՝ ձախողել ընտրական օրենսգրքի ընդունումը՝ իշխանություններին դրդելով իրավիճակին ոչ համարժեք կտրուկ քայլերի: Բարձրացնենք վարագույրը. նոյեմբերի 6-ին «Երկրապահ» պատգամավորական խումբը բանակցող բոլոր կուսակցություններին վաղօրոք հայտնել էր առաջին համատեղ քննարկման մասին, սակայն, շաբաթը ուրբաթից շուտ եկավ: Եղ. Եզրյանը չներկայացավ քննարկմանը, «Երկրապահը» Պարույր Հայրիկյանի, ՀՅԴ-ի եւ կոմկուսի ներկայացուցիչների հետ տեւական սպասումներից հետո ստիպված էր քննարկումը չեղյալ հայտարարել: ԱԺ պետաիրավական հանձնաժողովի փոխնախագահ եւ «Երկրապահի» ընտրական օրենսգրքի նախագծի պատասխանատու Վիկտոր Դալլաքյանը «Ազգին» արձանագրեց. «Նոյեմբերի 2-ին «Երկրապահը» հավատարիմ մնալով փոխզիջումների գնալու իր որդեգրած քաղաքականությանը, դրսեւորելով քաղաքական հանդուրժողականություն, դարձյալ գնաց զիջման: Մենք հետաձգեցինք մեր նախագծի քվեարկությունը: Այսպիսով «Երկրապահը» խորհրդարանում լինելով մեծամասնություն գնում է զիջումների, իսկ իրենք բոյկոտում են: Սա ցույց է տալիս, թե ինչպիսին կարող է լինել նաեւ ընտրությունների ընթացքը, երբ միայն կուսակցություններից կազմված հանձնաժողովը կարող է բոյկոտել ընտրությունները եւ զրկել ժողովրդի 98 տոկոսին, որ չի հարում որեւէ կուսակցության, ընտրություններին մասնակցելու սահմանադրական իրավունքից: Միասնական կոչվող ընտրական օրենսգրքի հեղինակներն առայժմ որեւէ իրական փոխզիջման չեն գնում: «Երկրապահը» գալիս է մեղմելով, իրենք կոշտ տարբերակներով»:

Պարույր Հայրիկյանը երեկ ԱԺ-ում պարզաբանեց, որ միասնական տարբերակի կողմնակիցները մշակել են արդեն փոխզիջումների իրենց մարտավարությունը եւ այն հարցերի խումբը, որի շուրջ պատրաստ են գալ ընդունելի համաձայնության: Այսօր, 12:00-ին «Երկրապահը» եւ 12 կուսակցությունների լիազոր ներկայացուցիչները կհանդիպեն՝ որոշելու ընտրական օրենսգրքի ճակատագիրը: Կուսակցություններն ավելի ուշ մեզ հայտնեցին, որ ընտրված է հոդվածների 4 խումբ՝ ընտրական ցուցակներ, բանակի մասնակցություն ընտրություններին, հանձնաժողովների կազմությունը եւ համամասնական-մեծամասնական հարաբերակցությունը, իրենք առաջարկելու են «Երկրապահին» այս 4 խմբից որեւէ մեկը զիջել եւ իրենց նախագծի մոտեցումները փոխարինել միասնականի հոդվածներով: Այսպիսով, կստեղծվի իսկապես միասնական նոր տարբերակ՝ «Երկրապահի» եւ ընդդիմության դրույթների ծաղկաքաղ, որն էլ կընդունվի իբրեւ հիմք: Մեր կողմից հիշեցնենք, որ նախորդ քննարկումներում «Երկրապահ» պատգամավորական խմբի առաջին դեմքերը հայտարարել են, որ զիջումները բացառված են ընտրական ցուցակների եւ բանակի մասնակցության հոդվածների շուրջ:

Ն. Գ.

Ընդդիմությունը համազարկ է բացում իշխանության վրա

Սկիզբը էջ 1

ՀՅԴ հանրահավաքի տագնապը

Գագիկ Եգանյանը բացատրում էր, որ ազգամիջյան բախումների առաջին իսկ օրվանից մինչ այսօր Հայաստանում ապաստանել են 418 հազար փախստականներ, որից 360 հազարը Ադրբեջանից, 41 հազարը՝ ԼՂՀ-ից, 17 հազարը՝ Չեչնիայից, Աբխազիայից եւ Օսիայից: Նրանցից 70 հազարը հեռացել է Հայաստանից, 30 հազարը վերադարձել ԼՂՀ: Այսօր Հայաստանում փորձում են օթեւան գտնել 311 հազար փախստական: 14 հազար ընտանիք տեղավորված է ժամանակավոր կացարաններում, այն դեպքում, երբ Ադրբեջանում ու այլուր թողած նրանց գույքի արժեքը գնահատվում է շուրջ 2 մլրդ դոլար: Փախստականների խնդիրը Հայաստանում հանգուցալուծելու համար անհրաժեշտ է 200 մլն դոլար, ինչը 500 մլն-անոց պետական բյուջեի պարագայում անհասանելի երազանք է: Բայց պատգամավորներին փախստականների եւ բռնադատվածների ճակատագրից ավելի զբաղեցնում էր անձնական անվտանգությունը: ՀՅԴ հանրահավաքը, ավելի ստույգ, ՀՅԴ երիտասարդական կազմակերպության անունից հրապարակված նախորդ իշխանության «մեղսագործների» ցուցակը պատճառ դարձավ համատեղ հակահարձակման՝ «Հանրապետություն» խմբակցությունը, «Հայրենիք» խումբը, «21-րդ դար» ժողովրդական ազգային կուսակցության նախագահ Դավիթ Շահնազարյանը եւ Վիգեն Խաչատրյանը հրապարակեցին իրենց համահունչ գնահատականները:

ՀՅԴ հավասար է իշխանությո՞ւն

Բոլոր հայտարարությունների հիմքում Դաշնակցության նույնացումն է իշխանության հետ, կռվանը՝ կուսակցության ԳՄ առաջնորդներից Վահան Հովհաննիսյանի՝ հանրապետության նախագահի խորհրդական լինելու փաստը: Այսպես՝ Դավիթ Շահնազարյանը հոկտեմբերի 30-ի հանրահավաքը համարում է Ռոբերտ Քոչարյանի կողմից կազմակերպված հանրահավաք, որի նպատակը զրպարտությունն էր: Բաբկեն Արարքցյանի գնահատմամբ. «Հոկտեմբերի 30-ին Դաշնակցության անունով Ռոբերտ Քոչարյանի վարչախումբը կազմակերպեց հանրահավաք»: Հայտարարությունները փաստեցին. ա) «ղարաբաղյան հիմնահարցի կարգավորման պատրվակով իշխանափոխության հասած հայտնի ուժերը շռայլելով ղարաբաղյան հիմնահարցի հաղթական լուծման, տնտեսական վերելքի, ֆինանսական ներդրումների աճի, սոցիալական ապահովության եւ արդարության բազում պոպուլիստական խոստումներ... կարճ ժամանակում համոզվեցին տված խոստումների պատրանքայնության մեջ», բ) խոստումների ձախողումից հետո, համոզված են ընդդիմախոսները, իշխանությունը դիմում է մարդկության պատմության մեջ ողբերգականորեն կրկնվող քաղաքական հետապնդումների՝ կամենալով «վերջնականապես ամրապնդվելով իշխանական դիրքերում, շարունակել քաղաքական հետապնդումները եւ իրականացնել սեփականության վերաբաշխում հօգուտ յուրայինների, գ) «քաղաքական այս սադրանքների հետեւանքների ողջ պատասխանատվությունը կրում են Ռոբերտ Քոչարյանն իր վարչախմբով, ինչպես նաեւ սադրանքներն իրականացնողներն ու պաշտպանողները»:

ՀՅԴ պատգամավոր Ռուբեն Հակոբյանը դատապարտեց զրպարտանքի ցանկացած դրսեւորում: Միաժամանակ շեշտեց, որ այսօր քաղաքական հետապնդումներից անհանգստացած քաղաքական կուսակցություններն են ձեւավորողը այն դաժան ու ռեպրեսիվ համակարգի, փաթեթային զրպարտանքների եւ կոմպրոմատների, որոնք դեռեւս կան եւ գործում են: Նրա ելույթը հաշտարար էր՝ ձեր սխալներն ընդունենք եւ մենք ձեզ էլ կփրկենք այդ համակարգից: Դահլիճում շշուկներ էին, թե ՀՅԴ հանրահավաքը տրոյական ձի է Ռոբերտ Քոչարյանի համար:

Օրենք հանուն օրենքի՞

Փոքր ու միջին բիզնեսի օժանդակությունը կարեւորագույն սոցիալական խնդիր է, որը պետք է ամրագրվի օրենքով

Հայաստանի կաթվածահար տնտեսության աստիճանական վերակենդանացման, արտադրության զարգացման եւ աշխատատեղերի ստեղծման, ինչպես նաեւ պետության քաղաքական կայունության ապահովման միջոցը փոքր ու միջին բիզնեսի զարգացումն է, որի համար անհրաժեշտ է ունենալ համապատասխան օրենսդրական դաշտ: Այսպես հիմնավորվեց «Փոքր ու միջին բիզնեսի օժանդակության օրենքի» ընդունման անհրաժեշտությունը երեկ ՀՀ արդյունաբերության եւ առեւտրի նախարարության կոլեգիայի նիստում: Ի դեպ, նիստին մասնակցում էին նաեւ լրագրողներ (կարծես թե նախարարությունը հետամուտ է այսուհետեւ բաց լինելու իր խոստացած քաղաքականությանը-Գ.Մ.), ինչպես նաեւ մի քանի նախարարությունների եւ հասարակական կազմակերպությունների ներկայացուցիչներ:

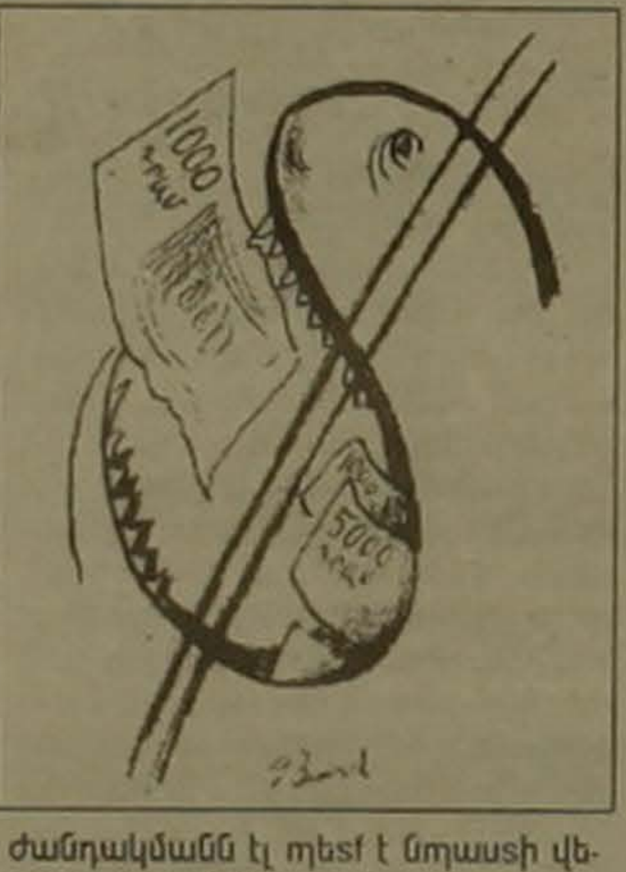

Խորհրդային պլանային համակարգում ձեւավորված Հայաստանի հզոր արդյունաբերությունն այսօր հազիվ է «շնչում», արդյունաբերական հսկաները կանգնած են, մոտակա ժամանակներում անիրական է սպասել դրանց վերագործարկումը, եւ միայն փոքր ու միջին ձեռնարկություններն են, որ համապատասխան պետական օժանդակության պայմաններում ի վիճակի կլինեն ապահովել շուկայում մրցունակ արտադրանք, Հայաստանի տնտեսության ինտեգրացումը միջազգային շուկային: Այս է վերոհիշյալ օրենքի մեխը: Նախագծի հեղինակ Զոհրաբ Հովհաննիսյանը, ներկայացնելով հիմնական կետերը, նշեց, որ օրենքը պետք է սահմանի պետական օժանդակության հիմնական ուղղությունները, հիմք դառնա կառավարության փոքր ու միջին բիզնեսի զարգացման պետական ամենամյա հայեցակարգի կամ ծրագրի համար, սահմանի միկրո, փոքր ու միջին ձեռնարկությունները, ապահովի փոքր ու միջին բիզնեսին օժանդակող ֆինանսատնտեսական, բիզնես-կառույցների (մասնավորապես փոքր ու միջին բիզնեսի օժանդակության հիմնադրամ, լիզինգային ընկերություններ, վարկային երաշխիքների հիմնադրամի ստեղծում եւ այլն) ձեւավորման իրավական դաշտը եւ այլն:

Այսօր Արեւմտյան Եվրոպայի եւ ԱՊՀ գրեթե բոլոր երկրներն ունեն նման օրենք, որովհետեւ զարգացած երկրների օրինակով, որտեղ աշխատուժի մոտ 80 տոկոսը կենտրոնացած է փոքր ու միջին բիզնեսում, հասկացել են փոքր ու միջին բիզնեսի զարգացման կարեւորությունը, մասնավորապես նոր աշխատատեղերի ստեղծումը, միջին խավի ձեւավորման, հասարակության կայունության ապահովումը: Փոքր ու միջին ձեռնարկությունները խոշորների համեմատ ունեն մի շարք առավելություններ (արտադրանքի արագ վերափոխում, բաց կառուցվածք եւ այլն) եւ դրա հետ մեկտեղ թերություններ (ֆինանսական միջոցների պակասը, վարկեր ստանալու, արտաքին շուկաներ դուրս գալու դժվարությունները եւ այլն), եւ հենց դրանց օժանդակմանն էլ պետք է նպաստի վերոհիշյալ օրենքը:

Այս շնչով էլ կշարունակվեր նախագծի քննարկումը, եթե նախարարի մի քանի խորհրդականների կողմից նախագծի քննարկումը չտեղափոխվեր մեկ այլ հարթություն՝ պե՞տք է օրենքը Հայաստանին: Մասնավորապես նախարարի խորհրդական Գ. Մկրտչյանի կարծիքով շատ դժվար է մեր օրերում տալ միկրո, փոքր եւ միջին ձեռնարկությունների սահմանումը, եւ հետո՝ ո՞վ ասաց, որ փոքր ու միջինները պետական օժանդակության կարիք ունեն, իսկ խոշորները՝ ոչ: «Այսօր ամենուր խոսվում է հարկային արտոնությունների մասին, իսկ ո՞վ չունի հարկային արտոնություն ստանալու ցանկություն կամ ո՞վ կարող է երաշխավորել, որ դրանք չեն հանգեցնի նորանոր չարաշահումների», լրացրեց նախարարի մյուս խորհրդական Վարդան Վարդանյանը: Ստացվում է, որ օրենքն ավելի շատ ունի դեկլարատիվ բնույթ: Այս փաստարկների արդյունքում առաջարկվեց օրենքի փոխարեն ընդունել ՀՀ կառավարության փոքր եւ միջին բիզնեսի զարգացման հայեցակարգ կամ ծրագիր:

Այս առաջարկությունը, սակայն, անակնկալի չբերեց նախարար Գառնիկ Նանագուլյանին, որը մինչեւ վերջ հաստատակամորեն մնաց իր կարծիքին՝ օրենքն ունի սոցիալական պատվեր. սրվել է գործազրկության խնդիրը, հազարավոր ձեռնարկումներ ֆինանսների, միջոցների եւ օժանդակության բացակայության պատճառով մնում են թղթի վրա կամ կես ճանապարհին, եղած ձեռնարկություններն ու կառույցներն էլ լուծարվում են, ստեղծելով սոցիալական խնդիրների մի երկար շղթա: Նախարարն իր բավականին զգացական ելույթում նշեց՝ այսօր Հայաստանում փոքր ու միջին բիզնեսը իր սկզման պահից զրկված է որեւէ հնարավորությունից. ձեռնարկություններ կան, որոնք նույնիսկ գրանցման փող չունեն, իսկ դա կարող էր լինել 3-4 հոգանոց մի ընտանիք, որն ի վիճակի կլիներ պահել իրեն իր իսկ աշխատանքով: Այսպիսով, դատելով նախարարի ելույթից, «Պե՞տք է արդյոք օրենքը» հարցով կշեռքի նժարների վրա են դրվում երկու կարեւոր հարցեր, մի կողմից այն, թե արտոնություններ տալով եւ օժանդակելով փոքր ձեռնարկություններին, հարցականի տակ չի՞ դրվում կառավարության վարչարարությունը, բյուջեի կատարումը, եւ մյուս կողմից՝ օրենքով ամրագրված պետական հովանավորությամբ կստեղծվի ձեռնարկությունների մի ողջ դասակարգ, որով կլուծվեն սոցիալական խնդիրներ, կստեղծվի առավել առողջ հասարակություն: Այսօրվա իրավիճակը ապացուցում է, որ երկրորդ նժարը շատ ավելի ծանրակշիռ է:

Գ. Նանագուլյանի փաստարկներն ընդունվեցին՝ քննարկվող օրենքի նախագիծը, որի թերությունները չժխտեց նաեւ նախարարը, առաջարկվեց ընդունել որպես «հում հիմք», որի հիման վրա պետք է մշակվի նոր, իրավաբանորեն հիմնավորված եւ նպատակային օրենք:

Լրագրողներիս մնում էր միայն արձանագրել օրեցօր լարվող սոցիալական վիճակը, գործազրկության խնդիրը, միջին խավի ձեւավորման անհրաժեշտությունը ստիպում են կառավարությանը վերանայել իր գործելակերպը, հանդես գալ սոցիալական պատվեր եւ քաղաքական ենթատեքստ ունեցող նախաձեռնություններով: Դրանցից մեկն էլ, թերեւս, փոքր ու միջին բիզնեսի օժանդակության մասին ՀՀ օրենքի նախագիծն է: Ուրեմն ի՞նչ օրենք հանուն որեւէ նպատակի՞, թե հանուն կառավարության վարկանիշի բարձրացման:

ԳԱՅԱՆԷ ՄՈՒՔՈՅԵԱՆ

TACIS BSC

Եվրամիության TACIS ծրագրի շրջանակներում գործող Business Support Center կազմակերպությունը նախաձեռնում է սեմինար-պարապմունքների շարք հետեւյալ թեմաներով

ԻՆՉՊԵ՞Ս ԳՐԱՆՑԵԼ ՁԵՐ ՁԵՌՆԱՐԿՈՒԹՅՈՒՆԸ
Ձեռնարկատիրությամբ զբաղվող սուբյեկտների կազմակերպական-իրավական ձեւերը, գրանցման եւ վերագրանցման գործընթացն ու պահանջվող փաստաթղթերը՝ ըստ 1999 թ. հունվարից գործող նոր քաղաքացիական օրենսգրքի, ձեռնարկությունների վրա կիրառվող հարկերն ու հարկային արտոնությունները:
Նոյեմբերի 17-19-ը, ժամը 16:00-18:00, վարձը՝ 7.500 դրամ

ՀԱՇՎԱՊԱՀՈՒԹՅՈՒՆ ՍԿՍՆԱԿ ՁԵՌՆԵՐԵՑՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ
Հաշվապահական հաշվառման հիմնադրույթները, հաշվետվությունների հիմնական ձեւերը եւ նրանցում առկա ինֆորմացիայի օգտագործումը, ձեռնարկատիրական գործունեության վրա կիրառվող հիմնական հարկատեսակները:
Նոյեմբերի 23-26-ը, ժամը 15:30-18:00, վարձը՝ 9.500 դրամ:

ԻՆՉՊԵ՞Ս ԿԱԶՄԵԼ ԲԻԶՆԵՍ ՊԼԱՆ
Բիզնեսի պլանավորման կարեւորությունը, բիզնես պլանի կիրառման ոլորտները եւ մշակման սկզբունքները:
Նոյեմբերի 30-ից դեկտեմբերի 4-ը, ժամը 15:00-18:00, վարձը՝ 12.500 դրամ

Յուրաքանչյուր խմբում կընդգրկվեն առաջին 15 գրանցվողները:
Մասնակիցներին կտրվեն համապատասխան վկայականներ:
Գրանցման համար դիմել BSC-ի գրասենյակ՝
Մոսկովյան 24, բն. 2, հեռ. 528279, 528654, 561064, 151934, 7182

BSC-ն ձեռներեցներին տրամադրում է անհատական խորհրդատվություն, պատրաստում է միջազգային չափանիշներին համապատասխանող բիզնես ծրագրեր, ինչպես նաեւ ծառայություններ է մատուցում առեւտրի խթանման եւ միջազգային մարկետինգի ասպարեզում:

«ԱԶԳ» ՕՐԱԹԵՐԹ
Հրատարակութեան է տարի
Հիմնադիր եւ հրատարակիչ
«Ազգ» թերթի հիմնադիր խորհուրդ
Երեւան 375010, Հանրապետութեան 47
Ֆաքս 562941, AT&T (3742) 151065,
e-mail INTERNET: azg2@arminco.com
Գլխաւոր խմբագիր
ՅԱԿՈԲ ԱՒԵՏԻՔԵԱՆ /հեռ. 521635
Խմբագիր
ՊԱՐՈՅՐ ՅԱԿՈԲԵԱՆ /հեռ. 529221
Տնօրէն
ՀՐԱՅՐ ՁՕՐԵԱՆ /հեռ. 562863
Համակարգչային ծառայութիւն /562941
Apple Macintosh
համակարգչային շարուածքը «Ազգ» թերթի
Յղումը «Ազգին» պարտադիր է
Նիւթերը չեն գրախօսւում ու չեն վերադարձւում
«AZG» DAILY NEWSPAPER
Editor
H.AVEDIKIAN /phone: 521635
47 Hanrapetoutian st.,
Yerevan, Armenia, 375010

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ

Ընթացիկ

Օջալանի մեկուսացումը PKK-ի մեկուսացում չէ

Սկիզբը՝ էջ 1

Օջալանի հայտնվելը Մերձմոսկվայում, առավել եւս նրան քաղաքական ապաստան տրամադրելու Պետդումայի որոշումը, ինչպես ենթադրելի էր, սրեց Թուրքիայի հարաբերությունները Ռուսաստանի հետ: Խոսքը տվյալ դեպքում Անկարայում Ռուսաստանի դեսպան Ալեքսանդր Լեբեդեւին Թուրքիայի արտգործնախարարություն հրավիրելու կամ Օջալանի հարցով փոխարտգործնախարար Ալեքսանդր Ավդեեւի Անկարա գործուղվելու մասին չէ, ոչ էլ Անկարայի կողմից Պետդումայի որոշման դատապարտման մասին: Այդ որոշումը նոյեմբերի 5-ին անձամբ դատապարտեց նախագահ Սուլեյման Դեմիրելը: Նա որոշման առնչությամբ արտահայտելով իր տարակուսանքը, ասաց. «Ես այդ հարցն օրերս Ռուսաստանի արտգործնախարարի հետ եմ քննարկել: Կարծում եմ, Թուրքիայի հետ բարիդրացիական հարաբերությունները Ռուսաստանին անհամեմատ մեծ օգուտներ կբերեն, քան նրա կողմից PKK-ին ցուցաբերվող աջակցությունը»:

Վարչապետ Մեսութ Յըլմազն իր հերթին հույս հայտնեց, որ Ռուսաստանի կառավարությունը Օջալանին ապաստան չի տա, որովհետեւ գրավոր երաշխիք է տվել իրեն: Օջալանի հարցում Թուրքիայի համար հուսադրող հայտարարություններ արվեցին նաեւ փոխվարչապետ Բյուլենթ Էջեւիթի կողմից: Սակայն հայտարարությունը մեկ բան է, հույսերի արդարացումը՝ մեկ այլ բան: Մանավանդ որ հայտարարողներն իրենք չեն հավատում իրենց հայտարարություններին: Օրինակ, «Հյուրրիյեթում» առաջնորդողի հեղինակ Օքթայ Էքշին «Օջալանին դժվար թե վերցնենք» խորագրով հոդվածում ոչ միայն կասկածի տակ է դնում Ռուսաստանի կողմից նրա հանձնումը Թուրքիային, այլեւ նշում է, որ դա իրատեսական չի համարում անձամբ ինքը վարչապետը:

Այս դեպքում հարց է ծագում՝ ինչո՞վ բացատրել Օջալանին հանձնելու Յըլմազի պահանջը Ռուսաստանին: Դա ըստ երեւույթին բացատրվում է Ռուսաստանին միջազգային հանրությանը որպես ահաբեկչության աջակցող երկիր ներկայացնելու, համատեղ ճնշումներով PKK-ին վերջինի աջակցությունից զրկելու, Օջալանի հնարավոր վերադարձը Սիրիա բացառելու Թուրքիայի ձգտումներով: Եվ վերջապես Թուրքիան դրանով փորձում է ստիպել ռուսներին, որ նրանք շուտափույթ կերպով ձերբազատվեն Օջալանից՝ փոխադրելով նրան այնպիսի մի վայր, որ առավելագույն հեռավորության վրա գտնվի Թուրքիայի սահմաններից:

Պետդումայի վերոհիշյալ որոշմանն անմիջապես արձագանքեց ԱՄՆ-ը: Նոյեմբերի 6-ին թուրքական հեռուստատեսությունը հաղորդեց, որ պետքարտուղարության խոսնակ Ջեյմս Ռուբինը պաշտոնապես Մոսկվային է դիմել եւ պահանջել է Օջալանին անհապաղ հեռացնել Ռուսաստանի սահմաններից: Հաղորդման մեջ նշվեց նաեւ Հունաստանի խորհրդարանի 109 պատգամավորների նախաձեռնության մասին, որն Անկարան գնահատում է PKK-ի առաջնորդին ապաստան տալու հերթական պատրաստակամություն Աթենքի կողմից:

Մինչ թուրք քաղաքական դիտորդները ենթադրություններ էին անում, թե Մոսկվան Օջալանին ուր կփոխադրի՝ Միջին Ասիա կամ Սիբիր, վերջինս ինչ հանգամանքներում կգնա Հունաստան, ահա թուրքական հեռուստատեսությունը տեղեկացրեց մեկ այլ տարբերակի մասին: Նոյեմբերի 9-ի առավոտյան հաղորդվեց, որ Օջալանը Բելգիա տեղափոխվելու ցանկություն է հայտնել: Վերջին տարբերակը, ինչ խոսք, Թուրքիայի համար նախընտրելի է: Հարկ է սակայն նշել, որ հարցի շրջանակները սոսկ Օջալանով չեն սահմանափակվում: Թեեւ Օջալանի Բելգիա տեղափոխվելու պարագայում Թուրքիան նրան մեկուսացնելու այն հնարավորություններ է ստանում, բայց եւ այնպես դա դեռ PKK-ի մեկուսացում չի նշանակում: Ահա թե ինչու Անկարան PKK-ականներին երկրի տարածքից վտարելու պատրաստակամությունը, որ Ադանայի համաձայնագրով ստանձնել է Սիրիան, դիտարկում է որպես մարտավարական ժամանակավոր քայլ:

Անկարան միաժամանակ լուրջ մտավախություններ է արտահայտում, թե կասպյան նավթի շուրջ ծավալվող ռուս-թուրքական մրցակցության պայմաններում Մոսկվան չի հրաժարվի քրդական շարժումը Անդրկովկասում եւ Միջին Ասիայում Թուրքիայի քաղաքական ակտիվությանը հակադրելու փորձերից: Անկարային մտավախություններ է պատճառում նաեւ PKK-ի գործունեության ռազմական հարթությունից քաղաքական հարթություն փոխադրման հավանականությունը:

Հաշվի առնելով այն հանգամանքը, որ ԱՄՆ-ի վերջին նախաձեռնությամբ Հյուսիսային Իրաքում վերականգնվում է քրդական ինքնավարությունը, միանգամայն ակնհայտ է դառնում ռազմականի համեմատ քաղաքական պայքարի հեռանկարայնությունը PKK-ի տեսանկյունից: Դեռ ավելին՝ վերոհիշյալ նախաձեռնությանը զուգընթաց Թուրքիայում հետզհետե ակտիվանում է «Ժողովրդի ժողովրդավարական կուսակցությունը» HADEP-ը, որ չի թաքցնում իր քրդական պատկանելությունը: Սա կարեւոր հանգամանք է, հետագա նախադրյալներ է ստեղծում PKK-ի եւ HADEP-ի գործունեության միաձուլման համար: Քանի որ HADEP-ը օրինական կուսակցություն է, ուստի այդ նախադրյալներն իրենց հերթին պայմանավորում են քաղաքական պայքարի օրինական ձեւերի համադրումը ընդհատակյա ձեւերի հետ: Այս պայմաններում Թուրքիայում ծավալվող քրդական շարժումը զինված պայքարի փոխարեն սկսում է դրսեւորվել քաղաքական պայքարի տեսքով, Թուրքիան, բնականաբար, զրկվում է շարժումը որպես ահաբեկչական որակելու հնարավորությունից: Այդ ընթացքում քրդական ինքնավարության նախաձեռնությունը Հյուսիսային Իրաքում ոչ միայն խթանում է այդ շարժումը, այլեւ դառնում է դրա ծավալման գրավականը:

Ինչքան էլ Սիրիան ընդառաջ գնալով Թուրքիայի պահանջներին, PKK-ին ճանաչի ահաբեկչական կազմակերպություն, Օջալանը վտարվի երկրից կամ PKK-ականները ծանր պարտություն կրեն թուրքական զինված ուժերից, այդ կազմակերպությունը առ այսօր շարունակում է մնալ ասպարեզում: Եթե Օջալանը նաեւ Ռուսաստանից վտարվի եւ Թուրքիային հաջողվի հասնել նրա լիարժեք մեկուսացմանը, նրան մեկ այլ առաջնորդով փոխարինելը առանձնակի դժվարություն հազիվ թե ներկայացնի: Թվում է, թե բոլորովին դժվար չի լինելու PKK-ի գործունեության փոխադրումը ռազմական հարթությունից քաղաքական հարթություն: Պարզապես փոխվելու են պայքարի ձեւերը եւ Թուրքիան ձերբազատվելով քրդերի զինված պայքարից, բախվելու է քաղաքական պայքարին: Բայց քրդական շարժումը որպես առաջնահերթ խնդիր բոլոր դեպքերում էլ շարունակելու է զբաղեցնել Անկարայի օրակարգը:

ԱՄՆ

Վախճանվել է Ազատ Ճգնավորյանը

«Միրոր Սփեքթեյթր» շաբաթաթերթի կողմից ստացված փաքսը գուժում է մահը ՌԱԿ վետերան ղեկավարներից Ազատ («Դուկս») Ճգնավորյանի: Նա մահացավ 77 տարեկանում, Մերիմաք հովտի (Մասաչուսեթս) առողջապահական կենտրոնում: Ծնվել է 1921 թվի օգոստոսի 9-ին, Լոուելում (Մասաչուսեթս): Տեղական դպրոցն ավարտելուց հետո, երկրորդ աշխարհամարտի օրերին զորակոչվում է բանակ, ծառայում է տանկի վարորդ գնդապետ Պատոնի 3-րդ զրահատանկային բաժանմունքում: Մասնակցել է գլխավոր մարտերի մեծամասնությանը: Զորացրվելուց հետո ամուսնացել է Լյուսի Լուսիկյանի հետ եւ այս տարի նշել ամուսնության 52-րդ տարեդարձը: Երկար տարիներ աշխատել է որպես շրջանային դատախազի գլխավոր օգնական: Աշխատակցել է դատախազներ Ջոն Դռոնիի, Սկոթ Հարշբարգերի եւ Թոմաս Ռայլիի հետ մինչեւ 1991 թվականին թոշակի անցնելը: Խիստ ակտիվ անդամն է եղել Սբ. Վարդանանց հայկական եկեղեցու, որտեղ իր նվիրվածության համար արժանացել է Սբ. Ներսես մեդալի: Ստանձնել է պատասխանատու պաշտոններ ինչպես եկեղեցու, այնպես էլ Լոուելի ամերիկահայ վետերանների խորհրդում: Հուղարկավորությունը տեղի է ունեցել նոյեմբերի 5-ին Սբ. Վարդանանց եկեղեցում, հանգուցյալի մարմինը հողին է հանձնվել Էդսոն գերեզմանոցում:

ՊԱՅՔԱՐ

Հայաստանում տարեկան 150 մլն դոլարի ծխախոտ է օգտագործվում

ԵՐԵՎԱՆ, 10 ՆՈՅԵՄԲԵՐ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Հայաստանում ահռելի թիվ են կազմում ծխողները՝ միջին հաշվարկներով տարեկան 150 մլն դոլարի ծխախոտ է օգտագործվում հանրապետությունում: Մինչդեռ, ինչպես հայտնեց Հայ կանանց միջազգային միության նախագահ Հրանուշ Հակոբյանը, ՀՀ առողջապահության բյուջեն կազմում է ընդամենը 25 մլն դոլար: Տիկին Հակոբյանի կարծիքով, առողջապահության նախարարությունը ունենալով սուղ բյուջե, առաջին հերթին պետք է մտածի հիվանդությունների կանխարգելման եւ առողջության պահպանման մասին, որի միջոցներից մեկը ծխելու դեմ պայքարն է:

Ըստ Հակոբյանի, հանրապետությունում պետք է համընդհանուր եւ մտածված պայքար տարվի ծխելու դեմ՝ դրանով նվազեցնելով սիրտ-անոթային, թոքային հիվանդությունները, ինչպես նաեւ քաղցկեղը, որի առաջացման մոտ 30 տոկոսը վերագրվում է ծխելուն: Ծխելու դեմ պայքարի հարցում, տիկին Հակոբյանը բերեց ԱՄՆ-ի օրինակը, որտեղ ծխելը ոչ թե քաղաքակրթության, այլ հետամնացության նշան է համարվում եւ ամբողջ երկրով մեկ մեծ պայքար է ծավալվում ծխելու դեմ:

Հ. Հակոբյանի խոսքերով, դեռեւս 1994 թ.-ին գրված ծխախոտի մասին օրենքի նախագիծը, խորհրդարանում մեծամասնություն կազմող տղամարդկանց պայքարով օրակարգից հանվել է: «Չնայած բոլոր պնդումներին եւ պահանջներին, գովազդի մասին օրենքի 15-րդ հոդվածով թույլատրվել է նաեւ իրականացնել ծխախոտի գովազդ՝ իհարկե մի շարք սահմանափակումներով՝ գովազդը արգելվում է մանկական, կրթական, առողջապահական հիմնարկների տարածքներում, իսկ հեռուստատեսությամբ մինչեւ երեկոյան ժամը 9-ը», ասաց Հակոբյանը: Սակայն, ըստ նրա, օրենքը չի կիրառվում, եւ ամեն քայլափոխի հանդիպում ես ծխախոտի գովազդի, այն էլ այնպիսի շքեղությամբ, որ կարծես թե Երեւանի «զինանշանը» լինի:

«Էլցանցայիններին» զգաստ... զսպելու ժամանակը

Ծախսված էլեկտրաէներգիայի հաշվառման եւ վճարումների «խոհանոցում» առկա շիլաշփոթը շարունակում է անհանգստացնել բաժանորդների նյութապես ամենախոցելի զանգվածին՝ թոշակառուներին, որ, էլեկտրացանցային ծառայությունների տեղային մասնաճյուղերում պաշտպանություն չգտնելով, դիմում են մամուլի օգնությանը: «Ազգի» խմբագրություն է դիմել, օրինակ, Նոր Արեշի 12-92 հասցեի բնակիչ Մարտին Դանիելյանը՝ բողոքելով օրը ցերեկով, առանց նվազագույն հիմքի իրեն վերագրված 31 հազար դրամ պարտքի առնչությամբ: Մեր նամակագիրը մասնավոր խնդիրը հեռվից եւ դիվանագիտորեն է մատուցում՝ սկսելով վերջին 10 տարիներին «առավել քան երբեւէ թալանված ժողովրդի հոգեբանության վրա» արդարության կորստի կործանարար ազդեցությունից եւ խաբարված հավատի վերականգնման գործում նվաստացուցիչ կենսաթոշակի պայմաններում պետական օրինական եւ, առավել եւս, անօրինական հարկերի բեռը թեթեւացնելու, տարեցների, թոշակառուների կյանքը տանելի դարձնելու անհրաժեշտությունից...

«Նոր նախագահին իմ ձայնը տալուց հետո լիահույս էի, որ ՀՀՇ-ի «վարուցանքերից» հետո եթե միանգամից չի փոխվի մարդկանց սոցիալական վիճակը, ապա չի մարի մեր հույսի վերջին կայծը, գոնե սոցիալական արդարության ոլորտում աստիճանական առաջընթաց կկատարվի: Սակայն ցավով կարող եմ փաստել, որ 1998-ի փետրվար-նոյեմբեր ամիսները շատ քիչ էին տարբերվում Տեր-Պետրոսյանի ամենավատ ժամանակներից: Տզրուկները շարունակում են ծծել ժողովրդի արյունը եւ ամենացավալին ու վտանգավորը՝ չկրելով ոչ մի պատիժ», գրում է Մ. Դանիելյանն՝ անցնելով բուն նյութին: Այն է՝ 1997-ի «չարաբաստիկ մայիսին», բնակարանից օտարվելուց եւ ընդհանուր վահանակում տեղադրվելուց հետո անցած մեկ ամիս 10 օր ժամանակահատվածում, իր էլէքտրահաշվիչն արձանագրել է «Գինեսի ռեկորդներին սազական» 1950 կվտ էլեկտրաէներգիայի վատնում, ինչը, նրա համոզմամբ, մի ամբողջ գործարանի «սպառողական զամբյուղի» ոլորտից է:

«Էրեբունի» էլեկտրացանցային ծառայության «Արցախ» մասնաճյուղի ղեկավարությանը, էներգետիկայի նախարարությանն ուղղված դիմում-բողոքներից հետո, ընդունելով մասնաճյուղի նախկին աշխատակիցների «վրիպումը», էլեկտրացանցի ներկայացուցիչը չեղյալ է համարել հաշվիչի անտրամաբանական ցուցմունքը՝ լաբորատոր պայմաններում ուղղելով սխալը: Այդ օրվանից (1998-ի հունվարից) Դանիելյանը սուղ կենսաթոշակային «եկամուտներից» բարեխղճորեն մուծել է ամենամսյա վճարումները, սակայն, մուծումների դրամարկղային համակարգին անցնելուց հետո՝ պարզել, որը հաշվիչից դժվարությամբ մաքրված պարտքը տեղափոխվել է խնայդրամարկղ՝ իրեն կանգնեցնելով թոշակառուի համար աղետալի դրամական «բռնագանձման» շեմին: «Էրեբունի» էլեկտրացանցային ծառայության պատասխանատուների ուշադրությունը սույն փաստի վրա հրավիրելով, հույս ունենք, որ էներգետիկայի նախարարությունն ընդառաջ կգնա բաժանորդի ցանկությանը «մի փոքր ձգել էլեկտրացանցի աշխատակիցների սանձերը եւ նվազեցնել իր բախտակիցների թիվը»:

Լ. Պ.

ՀԱՄԱՌՈՏ

Երեւան. Հոգեբանների գիտագործնական համաժողով

Նոյեմբերի 10-ին Ամերիկյան համալսարանում տեղի ունեցավ «Խոսքն է, որ ապրեցնում է» հոգեբանների գիտագործնական համաժողովը եւ «Փոքրիկ քայլերի հեղափոխություն» հոգեբանական հոդվածների ժողովածուի շնորհանդեսը: Միջոցառման կազմակերպիչը «Կանաչ տուն-Ծիածանային պարտեզ» կենտրոնն էր: Նման գիտաժողովների կազմակերպումը ավանդույթ է դարձել կենտրոնի, ինչպես նաեւ նրա հովանավոր, հոգեբան Ուիլլի Քարալի համար: Կենտրոնի փորձագետները պատմեցին իրենց պրակտիկայում պատահած հետաքրքիր միջադեպերի մասին: Այնուհետեւ պրն Քարալը պատասխանեց ներկաների հարցերին՝ իր յուրօրինակ բացատրությունները տալով հոգեբանական երեւույթներին:

Հայերեն թերթ է լույս տեսնում Հորդանանում՝ «Սուրբ Թադեւոս»

ԵՐԵՎԱՆ, 10 ՆՈՅԵՄԲԵՐ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Ամմանում Հայ առաքելական եկեղեցու առաջնորդարանի կողմից հրատարակվող «Սուրբ Թադեւոս» փոքրածավալ թերթը նշեց իր հիմնադրման մեկ տարին: Թերթի նպատակն է ընթերցողին «մոտիկ պահել մեր եկեղեցու հազարամյա անխախտ սովորություններին, ծեսերին եւ նոր սերնդին օգնել ճանաչելու հավիտենականություն տանող ուղիղ ճամփան, որն է Հայաստանյայց առաքելական եկեղեցու ճամփան»: Թերթի խմբագրական մարմինը կազմում են Վահան եպիսկոպոս Թոփալյանը, Զաքարիա քահանա Սարիբեկյանը եւ Հայկավես Չըզըրկյանը: Լրատվությունը քաղված է «Յառաջ» օրաթերթից:

digitised by A.R.A.R.@

քննարկում

1999-ին սոցիալական կամրջի բյուջե

Ցանկալիի եւ իրականի միջեւ խզում կա, համաստեց ֆինանսների եւ էկոնոմիկայի նախարար Էդվարդ Սանդոյանը 1999 թ. պետբյուջեի նախագծի խորհրդարանական քննարկումների նորամուտին: Կառավարությունը ընտրել է իրատեսական ճանապարհը ԱԺ-ին ներկայացնելով սոցիալական կամրջի բյուջե, որն ըստ ամենայնի, նպատակում է միավորել քայքայված հասարակության երկու հատվածներին՝ գոյատեւողներին, որոնք հասարակության էական մասն են կազմում, եւ 4-5 տոկոս կազմող զարգացողներին: Եվ այսպես, 1999 թ. պետբյուջեում (ներառյալ պաշտոնական տրանսֆերտների ստացվող մուտքերը) եկամուտները կազմելու են 188 մլրդ դրամ, ծախսերը (ներառյալ զուտ վարկավորումը) 239,1 մլրդ դրամ, իսկ պետբյուջեի պակասուրդը՝ 51,1 մլրդ դրամ: Այս բյուջեի նախագիծը մեկնաբանելով ֆինանսների եւ էկոնոմիկայի նախարարը բազմիցս հղումներ կատարեց Ռուսաստանին, ավելի ստույգ ռուսաստանյան ճգնաժամին: Բյուջետային ծախսերի եւ եկամուտների 98 թ.-ի համեմատ փաստացի զուտ աճը բացատրելով ՌԴ ֆինանսատնտեսական ճգնաժամի հնարավոր հետեւանքները հաշվի առնելու մեր կառավարության հեռատեսական ձգտմամբ: Հայաստանյան կառավարությունը հրաժարվում է ծախսերի ազդեցիկ մեծացումից, որովհետեւ անհրաժեշտ եկամուտներ ապահովել չի կարող նկատի ունենալով արտահանման լուրջ շուկաներից մեկի Ռուսաստանի մասնակի կորուստը: Իսկ բավարար եկամուտներ չապահովելու դեպքում կմեծանար պակասուրդը, որի ֆինանսավորման ներքին աղբյուրների վրա, ինչպես օրինակ, ՊԿՊ-ների շուկան, եւս չարժե հույս դնել, որովհետեւ կարող ենք կրկնել Ռուսաստանի վտանգավոր ուղին, դա չափազանց ռիսկային է մեր փոքր տնտեսության համար:

Հայաստանը 99 թ.-ին ձգտելու է պահպանել մակրոտնտեսական կայունությունը՝ ապահովելով հնարավորին տնտեսական աճ: Ընդ որում, եթե մինչ այդ ծրագրվում է ՀՆԱ 6 տոկոս աճ, ապա այսօր՝ 4 տոկոս: Էդ. Սանդոյանը նշեց, որ մինչեւ 98-ի վերջ ՌԴ-ն պետք է 140 մլրդ ռուբլու ծախս ապահովի 60 մլրդ-ից ոչ ավելի եկամուտների առկայությամբ: 80-90 մլրդ ռուբլու պակասուրդը կփակվի էմիսիոն աղբյուրներից, որն էլ կհանգեցնի հիպերինֆլյացիայի: Դա նշանակում է Հայաստանի համար 21 տոկոս արտահանման եւ իրացման շուկա հանդիսացող Ռուսաստանի կորուստ: Դրան գումարած անհատական տրանսֆերտների նվազում: Մասնավոր տրանսֆերտները, Էդ. Սանդոյանի գնահատմամբ, Հայաստանում տարեկան հասնում են 90 մլն դոլարի գումարած անհաշվառելի որոշ հույսեր: Այդ 90 մլն դոլարից շուրջ 50 մլն-ն Հայաստանի բնակչությունը ստանում էր Ռուսաստանից: Նման գումարների կորուստը կաղավաղի դրամավարկային սցենարը եւ կազդի մեր ֆինանսական շուկայի ցուցանիշների վրա: Ավելացնենք, որ էապես կնվազեցնի բնակչության սոցիալական ապահովության մակարդակը: Մեր կառավարությունն, անշուշտ, նախատեսում է համալրման աղբյուրներ եւ ֆինանսական կայունության հիմքեր: Էդ. Սանդոյանը հպարտությամբ մատնանշեց մեր հոգեպահուստները՝ 65 մլն դոլար սեփականաշնորհման մուտքերից եւ 330 մլն դոլար արտաքին պահուստները, որոնք ապահովագրում են Հայաստանը կոլապսային երեւույթներից: ԿԲ նախագահ Տիգրան Սարգսյանն ի պատասխան ժպտում էր:

Ավանդները պետության ներքին պարտքի մեջ չեն

Ցանկացած բյուջե չի կարող շրջանցել «Հայխնայբանկին» ժամանակին ի պահ տրված եւ ԽՍՀՄ փլուզումից հետո գերարժեզրկված ավանդների հարցը: ԱԺ սոցիալական ապահովության, բնապահպանության եւ առողջապահության հարցերի հանձնաժողովը, «Երկրապահ» պատգամավորական խումբը եւ ԱԺՄ-ն, ի մասնավորի, Սեյրան Ավագյանը, կառավարությունից պահանջում են լուծումներ առաջարկելով դեռեւս չավարտված սեփականաշնորհման գործընթացում, ըստ ունեցած ավանդների, Հայաստանի քաղաքացիներին հասկացնել արտոնություններ: Դրա սկիզբը ավանդների ճանաչումն է իբրեւ պետական ներքին պարտք: Էդ. Սանդոյանը կտրուկ էր՝ ավանդները ներքին պարտք ճանաչված չեն, դրանք մնում են որպես Խնայբանկի պարտավորություն: Նա վկայակոչեց Վրաստանի փորձը, որը բնակարանների անհատույց սեփականաշնորհումը կատարելով իր քաղաքացիներին հավաստեց, թե նման քայլի գնում է հանուն ավանդների փոխհատուցման. «Չեմ կարծում, որ սա ազնիվ մոտեցում է, զուտ պոպուլիստական քայլ է: Իհարկե պետք է մտածել, լուծումներ գտնել, բայց կառավարության համար հեշտ չէ»: Նա մերժեց գալիք սեփականաշնորհման ընթացքում մեծ ավանդներ ունեցողներին առավելություններ տալու սկզբունքը՝ նշելով, որ բանկում ավանդներ ունենալու հանգամանքը բնավ չի նշանակում, որ այդ քաղաքացին ավելի մեծ լումա է ունեցել երկրի տնտեսական կյանքում, քան ավանդներ չունեցողը. «Միակ մոդելը, որ կարող ենք առաջարկել (սա կա նաեւ բյուջետային ուղերձում) հետեւյալն է. Խնայբանկի ապետականացումը եւ սեփականաշնորհումը... Սեփականաշնորհումից ստացված միջոցներով ստեղծել ներդրումային հիմնադրամ կամ ընկերություն, որի միջոցների կառավարման արդյունքում առաջացած շահաբաժինները կամ շահույթները տարեցտարի հիմք կհանդիսանան քաղաքացիների միջոցների պերմանենտ, փուլային փոխհատուցման համար: Սա ամենաիրատեսական ծրագիրն է, որովհետեւ բյուջեն չունի 500 կամ 900 մլն դոլար, որպեսզի ինդեքսավորի եւ թեկուզ փուլ առ փուլ վերադարձնի ավանդները: Եվ շատ դժվար է որոշել, թե որ խնդիրն է այսօր ամենակարեւորը՝ աղետի գոտու կապիտալ շինարարությու՞նը, թե՞ ավանդների վերադարձը», եզրափակեց Էդ. Սանդոյանը՝ չմոռանալով դարձյալ հիշատակել ռուսաստանյան չարաբաստիկ ճգնաժամը, քանզի մինչ ճգնաժամն արդեն գրեթե ստորագրված էր ռուսաստանյան որոշակի կազմակերպությունների հետ համաձայնություն Խնայբանկի սեփականաշնորհման վերաբերյալ: Բայց ՌԴ ճգնաժամը պայթեց, եւ Խնայբանկի ռուսաստանյան գնորդները սնանկացան: Կառավարությունն այսօր ստիպված է փնտրել նոր հավակնորդների:

Հիշեցնենք՝ 93 թ. հունվար 1-ի դրությամբ՝ Խնայբանկի պարտքը մեր քաղաքացիներին գնահատվել է 8,5 մլրդ ԽՍՀՄ ռուբլի, որը գտնվել է 2,5 մլն հաշիվներում:

ՆԱՐԻՆԵ ԴԱԼՔԱՐՅԱՆ

Դեռ չծնված հանրային հեռուստատեսությունը օրինագծով տրվում է հերոսի կոչում

Այս տարվա ապրիլին ՌԴ Պետդուման առաջին ընթերցմամբ ընդունեց մի օրենքի նախագիծ, որ կրում էր «ВГТРК-ի պետական ղեկավարման եւ աջակցության մասին» անունը: Օրինագիծը նպատակ ուներ ուժեղացնել պետական ազդեցությունը հեռուստատեսության վրա: Այդ օրերին մամուլում տպագրված մի անդրադարձով ես փորձում էի բանավիճորեն տալ Դումայի պատգամավորների կողմից առաջ քաշված այն հարցը, թե ով պետք է ազդի ում վրա. պետությունը հեռուստատեսության միջոցով քաղաքացիների՞, թե ընդհակառակը՝ քաղաքացիները պետության: Իհարկե՝ երկրորդը:

Այդ օրերի անդրադարձում ես համաձայն էի նշված մոտեցմանը եւ սպասում էի, որ Դուման կփոփոխի 95-ին ընդունված «Հեռուստատեսության մասին» ՌԴ օրենքը: Վերջինս նախատեսում է, որ պետությունը կարող է հանդես գալ ոչ միայն որպես հեռուստաընկերության ձեւավորման մասնակից, այլեւ հիմնադիր:

Ռուսական հեռուստատեսության եսխորհրդային զարգացման պահպանողական մոդելի առանցքում ընկած է պետության (հիմա՝ իշխանության) կողմից ղեկավարվող առնվազն մեկ համապետական ալիքի պահպանության խնդիրը (ВГТРК): Մարզային հեռուստաընկերություններից առնվազն մեկը գործում է 100 տոկոս պետական մասնակցությամբ: Այլ հեռուստամիավորների կազմավորման եւ դրանց գործունեության կազմակերպման հարցում եւս պետական կառույցներն ունեն բաժնետիրական մասնակցություն (ОРТ-ում մինչեւ 51 տոկոս եւ այլն):

Ռուսական հասարակությունը, սակայն, անցումային փուլին հատուկ ձեւավորման ընթացքում է եւ հեռուստաոլորտը վերջին 7 տարիների նման շարունակում է որոնել գոյավորման նոր սկզբունքներ: Ներկայումս Պետդումայում քաղաքական ուժերի հարաբերակցության փոփոխությունը հօգուտ համայնավարների թույլ է տալիս հեռուստաոլորտ ներմուծել ավտորիտար համակարգի տարրեր:

Իսկ իշխանություն-հեռուստատեսություն փոխհարաբերությունների առանցքում դրված հիմնահարցը, պետության մասնակցության տեսքով, այսօր ծառացած է նաեւ մեր առջեւ:

Զարգացման ինչ մոդելով պետք է առաջնորդվի Հայաստանը:

ՀՀ Ազգային ժողովում քննարկման է պատրաստվում «Հեռուստատեսության եւ ռադիոյի մասին» օրենքի նախագիծը: Մեր լրագրողների ասած «մոռուխավոր» այս նախագծի նախնական տարբերակում հեռուստատեսության տեսակների մեջ մասնավորին ու հանրայինին զուգահեռ դիտարկվել է նաեւ պետական տեսակը: Ներկա տարբերակում պետականը չի դիտարկվում:

Հասկանալի է, որ սա նույնպես քաղաքականություն է: Սա նշանակում է, որ ԱԺ օրենսդիրները հեռացել են ռուսական մոդելից եւ մոտեցել են մի տարբերակի, որ պայմանականորեն կարող է կոչվել ամերիկյան մոդել: Ինչպիսի՞ն է այդ մոդելի բովանդակությունը:

Ամերիկյան հեռուստաոլորտն, ի տարբերություն ռուսականի, վաղուց եւ հիմնավորապես կայացած է: Կառավարող քաղաքական ուժերի փոփոխության դեպքում հեռուստահամակարգի ձեւավորման սկզբունքների փոփոխության վտանգ չկա. պետությունը չպետք է լինի հեռուստամիջոցի ոչ հիմնադիր եւ ոչ ձեւավորման մասնակից: Սա է մոդելի հիմքը:

Ամերիկյան հեռուստաոլորտում գործում է հեռուստամիջոցի 4 տեսակ՝ խոշոր համազգային հեռուստացանցեր, անկախ հեռուստաընկերություններ, կաբելային հեռուստատեսություն եւ հասարակական կամ, մեր օրենսդիրների տերմինով՝ հանրային հեռուստատեսություն:

ԱՄՆ-ում չկա մեր պատկերացումներով պետական հեռուստատեսություն, բայց կա նշված հանրային հեռուստատեսությունը (PBS), որի բյուջեի 17 տոկոսը ֆինանսավորում է պետությունը:

Հանրային կոչվող այս մոդելը գործում է արեւմտյան առաջավոր երկրներում: Այս եղանակով է աշխատում անգլիական հանրահայտ BBC հեռուստաընկերությունը: Արեւմտյան փորձագետները մոդելի բովանդակությունը ներկայացնում են մեզ համար առայժմ անհասկանալի մի բացատրությամբ. պետությունը ֆինանսավորում է հեռուստաընկերությանը՝ վերջինիս նորմալ գործունեությունն ապահովելու համար, բայց օրենքով իրավունք չունի միջամտելու հաղորդումների բովանդակությանը (տարօրինակ է):

Նույն փորձագետները, սակայն, չեն կարողանում պատասխանել մեկ հարցի՝ ինչու է ԱՄՆ-ի Կոնգրեսը ֆինանսավորում PBS-ին եւ ոչ, ասենք, ABC-ին, CBS-ին կամ ոչ պակաս հզոր FOX-ին:

Ենթադրվող միակ տրամաբանական պատասխանը կարող է լինել այն, որ վճարելով այդ հեռուստաընկերության բյուջեի 17 տոկոսը (կոպիտ հաշվարկներով դա շատ ավելին է, քան Հայաստանի տարեկան բյուջեն) պետությունը հետապնդում է ինչ-որ նպատակ: Առավել հավանական է, որ դա տրվում է որպես պետության սոցիալական պատվեր, որի դիմաց ակնկալվում է իշխանության ծրագրերի գործունեության երաշխավորված լուսաբանում:

Նշված հարցի նման մանրամասն լուսաբանում երեւի թե անհրաժեշտ չլիներ, եթե մեր օրենքի նախագծում նույնպես դիտարկված չլիներ նույն հանրային հեռուստատեսության տեսակը, որ այդպես դուր է եկել մեր օրենսդիրներին: Եվ քանի որ ծառացած է հիմնահարցը, թե ինչ մոդելի ընտրությամբ պետք է առաջնորդվի Հայաստանը, ապա բնական է նաեւ այն հարցը, թե ինչու մեր օրենսդիրները հեռացել են ռուսական մոդելից եւ ընտրել են հեռուստառադիոոլորտի զարգացման ծայրահեղ լիբերալ ճանապարհը:

Պարզվում է, որ հեռուստատեսության վերջնական ապապետականացումն այն մոտ երկու տասնյակ պահանջներից է, որոնք դրված են Հայաստանի առջեւ Եվրախորհրդի կողմից՝ վերջինիս անդամակցության դիմաց: Հրավիրյալի կարգավիճակ ունեցող Հայաստանը պարտավոր է հրաժարվել ոչ միայն մահապատժի, այլեւ իշխանության կողմից վերահսկվող հեռուստատեսության ինստիտուտից, ապահովելով վերջինիս սահմանադրական ազատությունն ու անկախությունը:

Հեռուստատեսությունից սկսելն այս հարցում, սակայն, տրամաբանորեն հիմնավորված չէ: Հատկապես երբ փորձում ես արձանագրել հեռուստատեսության դերը մեր կոնկրետ պայմաններում: Ամենապարզ բացատրությունը. ներկա աշխարհաքաղաքական բարդ իրավիճակում հանրապետության բնակչության մի մասը կարող է զրկվել երկրի ու պետության կյանքում տեղի ունեցող կարեւորագույն իրադարձությունների մասին նույն օրն իմանալու հնարավորությունից, իսկ հետո կարող է ուշ լինել:

Կարող են ասել. մասնավոր հեռուստամիջոցները նույնպես ապահովում են այդ տեղեկատվությունը եւ կապահովեն: Ճիշտ է: Բայց չէ՞ որ կարող են նաեւ չապահովել: Նրանք ազատ են եւ ապահովման խնդիրը թողնվում է կամահաճության սկզբունքի վրա: Ուզենան՝ կապահովեն, չուզենան՝ ոչ: Իսկ խոսքն այս դեպքում երաշխավորված ապահովման մասին է:

Կարո՞ղ է պետությունը թույլատրել նման բան: Պատասխանը պարզ է՝ ոչ: Իսկ պետական կյանքի կարեւորագույն իրադարձությունների մասին տեղեկատվություն երաշխավորված ապահովման բացառիկ միջոց մեր պայմաններում կարող է դառնալ միայն պետական պատվերը:

Պետպատվերի պահպանումն այս տեսակետից կարծես թե չի հակասում եվրախորհրդի պահանջներին: Ինքնին հասկանալի է նաեւ, որ պետպատվերի ձեւավորման եւ տեղաբաշխման քաղաքացիական-իրավական պայմանագրի պատվիրատու կողմը կարող է լինել միայն պետությունը:

Պետության այս կարգի մասնակցությունը հեռուստաոլորտի գործունեությանը նույնպես չի կարող հակասել արեւմտյան մոդելի պահանջներին: Նման մոդելի դեպքում պաշտոնական անձանց, հասարակական, ստեղծագործական կազմակերպությունների ներկայացուցիչներից ու մասնագետներից կազմված ստեղծագործական խորհուրդ-մրցութային հանձնաժողովը նշված անձանցից ու կազմակերպություններից ստացված հայտերի ու առաջարկների հիման վրա ձեւավորում է պետական թեմատիկ պատվեր եւ մրցութային կարգով տեղաբաշխում հաղթած հեռուստաընկերությունների եթերում: Մրցույթին մասնակցելու հնարավորություն ընձեռվում է ոլորտում գործող անխտիր բոլոր միավորներին: Տարեկան մրցույթում շահած հեռուստաընկերությունները միավորվում եւ հանդես են գալիս հանրային հեռուստատեսության գլխարկի տակ: Սա ձեռնտու է ընկերություններին բոլոր առումներով, չի հակասում նրանց շահերին, ընդհակառակը, ընձեռում է լրացուցիչ կորպորատիվ հնարավորություններ: Այսպես է նաեւ Արեւմուտքում:

Մեր տեղեկատվություններով՝ ամերիկյան PBS-ն ամենեւին էլ մեկ հեռուստամիավոր չէ: Նա միավորում է 320 հեռուստակայան, որոնք ընդամենը հանդես են գալիս մեկ միասնական անվամբ եւ մեկ գլխարկի տակ: Այսպես ահա հանրային հեռուստատեսությունը ձեւավորվում է եւ ոչ թե հիմնադրվում: Իսկ այս կոնցեպցիան թույլ է տալիս լուծել երկու կարեւոր խնդիր.

1) հեռուստառադիոոլորտի գործունեության մեջ ապահովվում է պետության մասնակցությունը,

2) միաժամանակ կատարվում է եվրախորհրդի պահանջը՝ վերացվում է պետական հեռուստատեսությունը:

Որոշ ընդդիմախոսներ առարկում են. կարող է լինել այնպես, որ պետպատվերի դիմաց նախատեսված եւ տրվելիք պետական նվազ վճարի պատճառով հեռուստաընկերությունները չմասնակցեն պետպատվերային մրցույթին: Ո՞րն է ելքը:

Պատասխանը տալիս են մասնավոր հեռուստաընկերությունները: Վերջիններիս աշխատանքը ցույց է տալիս, որ ներկա պայմաններում նրանք շահագրգռված են կատարելու որեւէ պատվեր, որի համար լինի երաշխավորված վճարող: Կասկածից վեր է, որ պետությունը հենց այդ երաշխավորված վճարողն է: Միաժամանակ ընթացիկ համեմատությունները ցույց են տալիս, որ եթերային միավորի դիմաց բյուջետային հատկացումներն ավելին են, քան մասնավոր հատվածում: Իսկ ընդհանրապես պետությունն ի վերջո կարող է հարցը լուծել այս փուլում՝ պետպատվերային ժամերի նվազեցման կամ բյուջետային հատկացումների ավելացման ճանապարհով:

Հ. Գ. «Հեռուստատեսության մասին» օրենքի նախագծում առկա հիմնահարցը՝ հեռուստառադիոոլորտում պետության մասնակցությունը բացառելու մասին անհանգստություն է առաջ բերել մասնագիտական լսարանում: Թվում է՝ օրինագծում հստակ ըմբռնում չկա, թե ինչ ասել է հեռուստատեսություն մեր կոնկրետ պայմաններում: Չէ՞ որ քաղաքական սկանդալների առատության, վարկաբեկումների առկայության, բյուջետային ճակատամարտերի արանքում մի օր կարող ենք զարթնել այնպիսի պետության մեջ, որտեղ չի լինի նախագահի դիմումը ժողովրդին հաղորդող հեռուստատեսություն, ասում են օրինագծի ընդդիմախոսները: Իսկ եղած համակարգն այս կարգով պահպանելով կարող ենք ստանալ յուրատեսակ տեղեկատվական աղետի գոտի:

Այս ամենն այսպես է... Եվ այնուամենայնիվ, օրինագիծը մի օր կարող է ընդունվել եւ դառնալ այնպիսի հանկարծակի իրադարձություն, երբ թվում է՝ բոլորը գիտեին այդ մասին, բայց չգիտես թե ինչու ոչ մեկը չէր սպասում:

Իսկ նման դեպքում միակ հույսը կմնա նախագահի վետոն: Առայժմ հայտնի չէ, ցավոք, թե որ մոդելին նախապատվություն կտա ինքը՝ նախագահը:

ԱԼԵՔՍԱՆԴՐ ԻՍԿԱՆԴԱՐՅԱՆ

digitised by A.R.A.R.@

Ամերիկեան ծերակոյտի եւ ներկայացուցիչներու տան մէջ ունեցած իր մեծամասնութեամբ Հանրապետական կուսակցութիւնը չափազանցեալ լաւատեսութեան սահմանին հասած էր ու կարգ մը տուեալներ ալ կ՛արդարացնէին այդ լաւատեսութիւնը: Սակայն, Նոյեմբեր 3-ին կայացած կիսաշրջանի ընտրութիւնները եկան հիմնովին յեղաշրջելու Ամերիկայի քաղաքական բնանկարը:

հայազգի կառավարիչ Ջորջ Դէօքմէջեան, որ, ինչպէս ծանօթ է, հանրապետական էր:

Նահանգապետներու ընտրութեան մէջ հետաքրքրական էր նախկին ըմբշամարտիկ Վենթուրայի յաջողութիւնը իբրեւ կառավարիչ Մինիսոթա նահանգի: Ան կը պատկանի փոքրամասնական ռեֆորմ (վերակազմեալ) կուսակցութեան: Դեմոկրատները պահեցին իրենց 17 կառավարիչները:

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱԿՆԱՐԿ

Կիսաշրջանի ամերիկեան ընտրութեանց դասերն ու նախագահական ընտրութեան նախաբեմը

ԵՐՈՒԱՆԴ ԱԶԱՏԵԱՆ

1934-էն ի վեր կիսաշրջանի ընտրութեանց պատմութիւնը ցոյց կուտայ, թէ այն կուսակցութիւնը, որ իր նախագահը կ՛ունենայ Սպիտակ տան մէջ, անխուսափելիօրէն կորուստներ կ՛արձանագրէ կիսաշրջանին՝ թէ ծերակոյտի եւ թէ ներկայացուցիչներու տան մէջ, եւ նկատի ունենալով, որ դեմոկրատներն են, որ այս այս շրջանին կը գրաւեն Սպիտակ տունը՝ այդ փաստը ապահովութիւն մը ներշնչած էր հանրապետականներուն, թէ լայն թիւով աթոռներ պիտի շահին ամերիկեան Կոնգրէսի զոյգ դահլիճներէն ներս:

Պատմական այս տուեալներուն վրայ կուգար աւելնալ նաեւ նախագահ Քլինթընի յառաջացուցած սեռային գայթակղութիւնը, զոր հանրապետականները լայնօրէն օգտագործեցին՝ վար առնելու համար նախագահը եւ հարուածելու Դեմոկրատ կուսակցութիւնը: Ներկայացուցիչներու տան խօսնակը՝ Նիւթ Գինգրիչ, որուն արժանիքներէն մէկը չէ խոնարհութիւնը, սկսած էր յոխորտալ թէ Հանրապետականները 20-30 թիւով պիտի աւելցնէին իրենց աթոռները ներկայացուցիչներուն տան մէջ:

Սակայն պատահեցաւ անակնկալը եւ դեմոկրատները ոչ միայն չկորսնցուցին Ներկայացուցիչներու տան իրենց աթոռները, այլեւ 4 կամ հաւանաբար 5 աթոռով աւելցուցին իրենց ներկայութիւնը, աւելի նեղցնելով երկու կուսակցութեանց թիւերուն մէջ գոյութիւն ունեցող անջրպետը: Այսօր, ուրեմն, Ներկայացուցիչներու տունը կը հաշուէ 210 դեմոկրատ՝ 223 հանրապետականի եւ մէկ անկախ ներկայացուցիչի դիմաց:

Կիսաշրջանի ընտրութիւնները կ՛ընդգրկէին նոյնպէս ծերակոյտը եւ նահանգապետներու ընտրութիւնները: Ծերակոյտի մէջ պահպանուեցաւ նախկին հաւասարակշռութիւնը՝ 55 հանրապետականներու դիմաց 45 դեմոկրատներով, մինչդեռ կը նախատեսուէր որ այս վերջինները առ նուազն քանի մը աթոռ կորսնցնէին: Սակայն, դեմոկրատները ոչ միայն կորուստ չարձանագրեցին, այլ ճակատագրական երկու ընտրութեանց մէջ յաղթող դուրս եկան: Այդ երկու ճակատումները տեղի ունեցան ամենէն խոշոր նահանգներէն Նիւ Եորքի եւ Քալիֆորնիոյ մէջ: Նիւ Եորք նահանգին մէջ իրարու դէմ ելած էին վետերան հանրապետական ծերակուտական Տ՛Ամաթօ եւ Շումէյրը, եւ մինչեւ վերջին վայրկեանը կարելի չէր գուշակել Շումէյրի յաղթանակը: Իսկ Քալիֆորնիոյ մէջ արդէն համոզում գոյացած էր թէ Քլինթըն ընտանիքի խնամին՝ Բարբրա Բոքսը արդէն պարտուած էր կորսնցնելով ընտրապայքարը՝ ճափոնական ծագում ունեցող Ֆոնգի դէմ: Սակայն, այստեղ եւս մեծ եղաւ անակնկալը՝ երբ Բոքսը յաղթանակեց: Ի դէպ, Քալիֆորնիոյ մէջ կիներու հանդէպ գոյութիւն ունեցող համակրանքն ու համարումը կարելի է թերեւս բացատրել անով, որ այդ հսկայ նահանգի երկու ծերակուտականներն ալ կիներ են՝ միւսն ըլլալով Սան Ֆրանսիսկոյի նախկին քաղաքապետ Դայան Ֆայնթայնը:

Նահանգապետներու ընտրութեան մէջ հանրապետականները կարողացան պահպանել իրենց գերակշռութիւնը՝ 32 հանրապետական նահանգապետներու վրայ արձանագրելով միայն մէկ կորուստ, սակայն, նշանակալից կորուստ մը, որովհետեւ տասնվեց տարուան ընթացքին Քալիֆորնիան ունեցաւ իր առաջին դեմոկրատ կառավարիչը՝ Գրէյ Դէյվիսը: Այդ 16 տարիներուն երկու շրջանը կը լեցնէր

Վերլուծելով հանրապետական կառավարիչներու յաջողութիւնը կը տեսնենք, թէ ընտրուող կամ վերընտրուող ամենէն ժողովրդական կառավարիչները յաջողեցան ոչ անպայման իրենց հանրապետական սկզբունքներուն համար, որքան իրենց կատարած գործին կամ զանգուածին սրտամօտիկ քաղաքական պլատֆորմ մը որդեգրած ըլլալնուն համար: Օրինակ, նախկին նախագահ Ջորջ Բուշի զաւակը՝ Ջորջ Բուշ կրտսեր, երկրորդ անգամ ըլլալով տպաւորիչ յաղթանակ մը արձանագրեց հսկայ Թեքսաս նահանգին մէջ, սիրաշահելով ստանախօս զանգուածը: Նոյն ձեւով Ֆլորիդայի կառավարիչ ընտրուեցաւ անոր եղբայրը՝ Ջէպ: Իսկ Միչիգընի կառավարիչ Ջոն Էնգլէր,- որ ոչ տպաւորիչ անհատականութիւն մը ունի եւ ոչ ալ հմայող ճարտասանութիւն,- սակայն երրորդ անգամ ըլլալով տարաւ տպաւորիչ յաղթանակ մը, որովհետեւ յաջողեցաւ բարելաւել տնտեսութիւնը, հաւասարակշռել բիւտճէն եւ ներմուծել կրթական նորարարութիւններ:

Այս օրերուն կիսաշրջանի այս ընտրութիւնները բազմակողմանի քննադատութեանց կ՛ենթարկուին մամուլին կուսակցութեանց ղեկավար շրջանակներէն ներս:

Շատեր քննադատութեան կ՛ենթարկեն հանրապետական կուսակցութիւնը շօշափելի պլատֆորմ մը որդեգրած չըլլալուն համար: Հանրապետականները փոխանակ քաղաքական համարձակ դաւանանք մը մշակելու, թոյլ տուին որ նահանգապետները հետապնդեն օգտապաշտ, գործարար, այլեւ ինքնանպատակ քաղաքականութիւն մը, առիթ ընծայելով ծայրայեղ աջակողմեան քրիստոնեայ համախմբումին, որ իր նեղ ու նեղմիտ փիլիսոփայութեամբ բնորոշէ ամբողջ հանրապետական կուսակցութեան քաղաքական դիմագիծը: Քրիստոնեայ համախմբումը դէմ է փոքրամասնութեանց, դէմ է վիժումի, դէմ է միասեռականութեան (որ այսօր քաղաքական զօրաւոր ազդակ է դարձած Ամերիկայի մէջ), ան կողմ է անհատներուն զէնք կրելուն, կողմ է ծխախոտի ընկերութեանց, կողմ է կենսոլորտի ապականացման դէմ դրուած օրէնքներու թուլացման եւ այլն:

Հանրապետականներու ճակատագրական ուրիշ մէկ սխալն ալ այն եղաւ, որ գերագնահատեցին նախագահ Քլինթընի սեռային գայթակղութեան քաղաքական նշանակութիւնը ամերիկացի ժողովուրդին համար եւ փորձեցին արագացնել նախագահը պաշտօնէն (իմփիչմընթ) գործընթացը Կոնգրէսի մէջ, հակառակ անոր որ ամիսներէ ի վեր կատարուած հարցախոյզները 60-70 տոկոսով ցոյց կուտային, թէ ամերիկացի ժողովուրդը, քննադատելով հանդերձ նախագահին անձնական սայթաքումները, քաղաքական ազդակի մը բնոյթը չէր տար անոնց: Հանրապետականները չանդրադարձան այդ պարագային եւ տակաւին ընտրութենէն շաբաթ մը առաջ տասը միլիոն դոլար ծախսելով 30 նահանգներու մէջ հեռուստատեսային ազդերով հարց տուին թէ՝ պէ՞տք է վարձատրել նախագահն ու անոր կուսակցութիւնը՝ այսքան խայտառակութենէ ետք: Պարզուեցաւ որ այդ պայքարը հակառակ արդիւնքը տուաւ՝ զօրաշարժի ենթարկելով նախագահին պաշտպանները:

Ամերիկացի ժողովուրդը լրատուամիջոցներու վճիռը նկատի առնելով չափեց կարեւորութիւնը նախագահ Քլինթընի անձնական սայթաքումներուն ու տեսաւ թէ անոնք ոչ մէկ ձեւով կ՛անդրադառնային իր ապրուստին ու կենցաղին վրայ, միւս կողմէ Քլինթընի իշխանութեան շրջանին տնտեսական բարելաւումը հասած է աննախընթաց համեմատութեանց: Նուազած են գործազրկութիւնն ու դրամածումը, տասնամեակներէ ի վեր փորձուած պետական բիւջէի բացը հաւասարակշռելու քաղաքականութիւնը վերջապէս իրագործուած է Քլինթընի իշխանութեան օրով եւ նոյնիսկ 80 միլիարդ դոլարի յաւելում մըն ալ գոյացած է. սթոք մարկէտը (բաժնեթուղթերու սակարանը) մեծ շահեր կ՛ապահովէ, իսկ վերջերս, երբ Դաշնակցային պետութեան պահեստներու դրամատունը (Federal Reserve Bank) երրորդ անգամ ըլլալով այս տարի կրճատեց տոկոսային սակը, որ աւելի եւս խթանեց սակարանը:

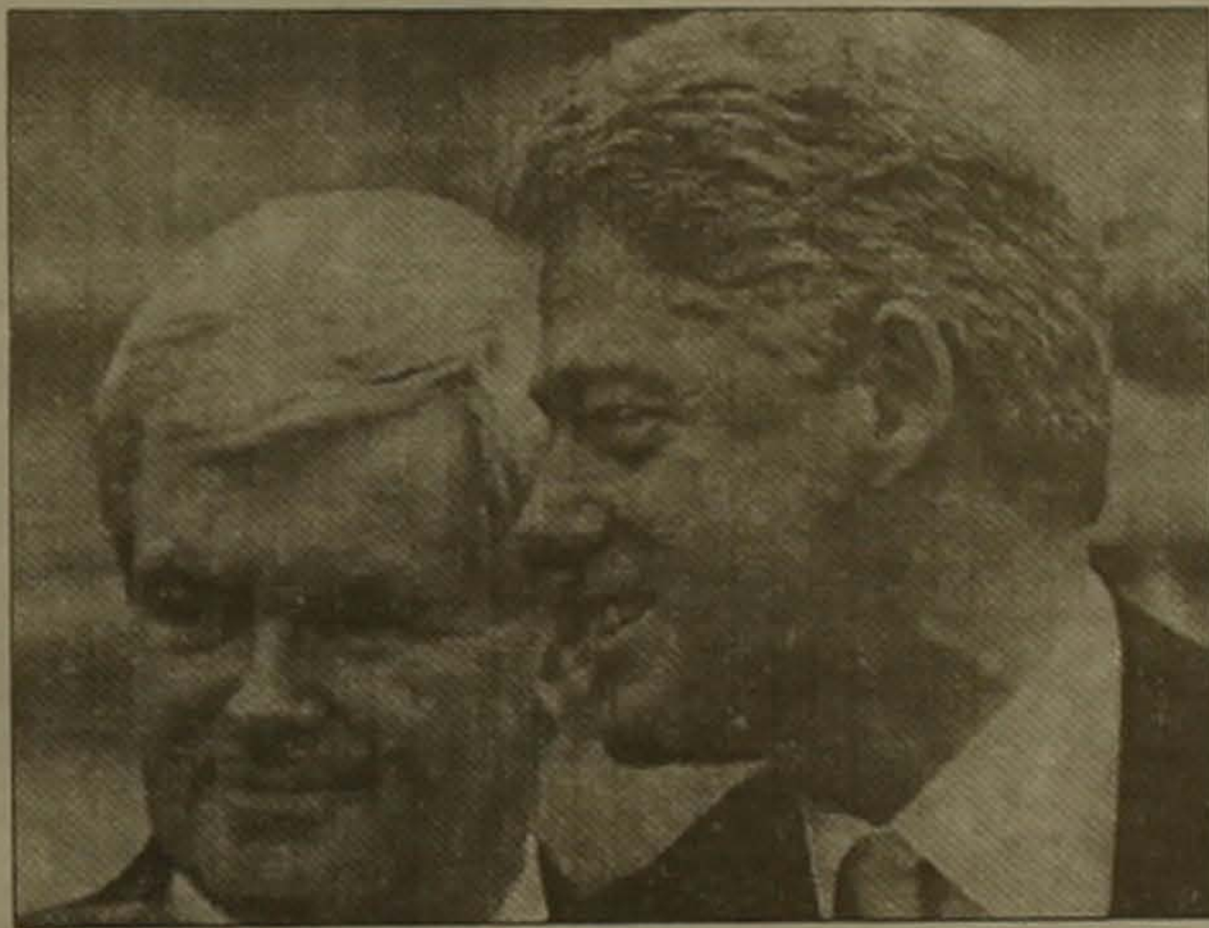

Հանրապետականները բիւջէի յուդումը տեսնելով անմիջապէս առաջարկեցին շահատուքերու կրճատում մը. նախագահ Քլինթըն պատասխանեց՝ «փրկենք ընկերային ապահովութեան սնտուկը». գաղափար մը՝ որ աւելի կը խօսի միջին քաղաքացիի սիրտին, որովհետեւ՝ երբ այսօրուան աշխատող սերունդը հանգստեան կոչուի՝ ընկերային ապահովութեան սնտուկը դարձեալ տագնապի պիտի մատնուի:

Հանրապետականներու քաղաքական օրակարգին մաս կը կազմէ շահատուքերու կրճատումը, որովհետեւ հարուստներն են, որ շատ կը վաստկին՝ հետեւաբար բարձր շահատուք կը վճարեն: Դեմոկրատները կը մեղադրեն շահատուքերու քաղաքականութիւնը, հարուստներուն յաւելեալ պարգեւ նկատելով զայն:

Նախագահ Քլինթըն յաջողեցաւ հանրապետականներէն խլել կարգ մը քաղաքական զէնքեր զօրացնելու համար իր դիրքերը. այդ պատճառաւ ալ ան երբեմն նկատուեցաւ Դեմոկրատ նախագահ մը ,որ հանրապետականի պէս կը գործէ: Օրինակ, երկար տարիներ հանրապետականները կ՛առաջադրէին զեղչել շահատուքին մէկ մասը՝ դրամագլուխի եկամուտին վրայ (capital gains tax), ինչպէս օրինակ բաժնեթուղթերու եւ կալուածներու արժէքներուն բարձրացումով իրագործուած շահը, եւ ատիկա միայն իրականացաւ նախագահ Քլինթընի օրով՝ դրամագլուխի շահատուքը 28 տոկոսէն իջեցնելով 20 տոկոսի:

Նկատի ունենալով, որ տնտեսութիւնը բարւոք վիճակ մը կը ներկայացնէր, այս վերջին ընտրութեանց ընթացքին կարեւոր ազդակներ դարձան դպրոցներուն վիճակն ու թեկնածուներուն կրթական քաղաքականութիւնը:

Բացի տնտեսութեան բարելաւումէն ու ոճիրներուն նուազումէն նախագահ Քլինթըն արձանագրեց նաեւ կարգ մը ուշագրաւ յաջողութիւններ Մ. Նահանգներու արտաքին քաղաքականութեան մէջ: Այսպէս՝ խաղաղութեան համաձայնութիւն կնքուեցաւ Հիւսիսային Իրլանտայի մէջ, վերջ տալով տասնամեակներու հատուածական կռիւներուն: Ամերիկեան տեսանկիւնէ դիտելով, յաջողութիւն մըն էր Դէյթընի մէջ իրագործուած Բոսնիոյ համաձայնութիւնը, նոյնպէս՝ Քոսովոյի մէջ բնակող ալբանացիներու հալածանքին արգելումը: Իսկ վերջին իրագործումն ալ Իսրայէլի եւ պաղեստինցիներու միջեւ ստորագրուած համաձայնութիւնն էր, կնքահայրութեամբ Քլինթընի:

Ուրեմն, Մոնիքա Լուինսքիի գայթակղութիւնը ոչ միայն չվնասեց դեմոկրատներուն ու նախագահ Քլինթընին, այլ դարձաւ բումերանգ հանրապետականներուն դէմ: Մանաւանդ այս անգամ գործին լծուեցան արհեստակցական միութիւնները, որոնք անցեալին քուէարկողներուն 13 տոկոսը կը կազմէին, վերջին ընտրութեան այդ թիւը անցած էր 20 տոկոսը: Սեւամորթները եւս բոլորուեցան Քլինթընի շուրջ, թէեւ անոնք կը կազմեն քուէարկողներուն միայն 11 տոկոսը: Այս անգամ սեւամորթ քուէարկողներուն 89 տոկոսը իր քուէն տուած էր դեմոկրատներուն:

Հանրապետականները տեսնելով այս իրողութիւնները, որոշեցին կարճ կապել Մոնիքա Լուինսքիի հարցը, հաւանաբար իրաւախոհութեամբ համաձայնութեան մը գալով դեմոկրատներուն հետ, եթէ նախագահ Քլինթըն անզիջող դիրքի մը չդիմէ՝ տեսնելով հանրապետականներուն նահանջը:

Դեմոկրատները ընդհանրապէս տարանջատ լոզունգներով կ՛իջնեն հրապարակ, սակայն այս անգամ յաջողեցան միացեալ ձայնով իրենց պատգամը հասցնել քաղաքացիներու մեծամասնութեան, մինչ հանրապետականները զինուած էին իրենց գտած հակաքլինթընեան զէնքով, զոր ամենազօր կարծեցին պահ մը:

Կիսաշրջանի ընտրութեանց դասերը բազմաթիւ են, որոնցմէ օգտուելով երկու կուսակցութիւններն ալ կը պատրաստուին տէր դառնալ կամ պահել Սպիտակ տունը, յաջորդ ընտրութեան: Արդէն այսօր իսկ սկսած է 2000 թուականի նախագահական ընտրապայքարը եւ յարդարուած են ռազմադաշտի ճակատները:

Հանրապետական թեկնածուներու ցանկին մէջ մեծ համակրութեան տիրացաւ Թեքսասի նահանգապետ Ջորջ Բուշ կրտսերը, որ կը նկատուի աւելի գործնապաշտ հանրապետական մը, քան գաղափարական. իրողութիւն մը, որ զինք սիրելի չի դարձներ աջակողմեան քրիստոնեայ համախմբումին, որ վերջին շրջանին կը տիրապետէր հանրապետականներու քաղաքական օրակարգին վրայ: Անոր վերջին յաջողութիւնը այնքան մեծ արձագանք գտած է, որ Լաս Վեգասի բախտախաղի վարպետները հինգի վրայ մէկով կը նախատեսեն անոր նախագահական յաղթանակը, մինչ Ալ Գորին կուտան վեցի վրայ մէկ հաւանականութիւնը: Հանրապետականներուն միւս թեկնածուները այնքան ալ մեծ վստահութիւն չեն ներշնչեր: Ջէք Քէմփ, որ նախկին փոխնախագահական թեկնածու, աշխոյժ գործունէութիւն կը վարէ յաւակնորդ դառնալու հանրապետական թեկնածութեան: Դէն Քուէյլ որ բախտով փոխնախագահ դարձած էր Բուշի կողմին, կը կարծէ թէ հիմա ալ պատրաստ է նախագահութեան: Հեռաւոր յոյսեր կը սնուցանէ Միսուրիի ծերակուտական Էշքրոֆթ, թէեւ Քլինթընի դէմ մղած իր թթու պայքարը կրնայ սուղ արժել իրեն: Կը յիշուի մինչեւ անգամ Էլիզաբէթ Դոլի թեկնածութիւնը, թէեւ ռամկավարութեան մասին բոլոր ճառախօսութիւնները ստանալէ ետք Ամերիկա տակաւին պատրաստ չէ կին կամ սեւամորթ նախագահ ընտրելուն: Վերջին ընտրութիւններէն առաջ յաւակնորդ էր նաեւ Նիւթ Գինգրիչ, որ այսօր զոհ ու երախտապարտ պիտի մնայ, եթէ յաջողի պահել խօսնակի իր պաշտօնը:

Դեմոկրատներու մօտ բնական թեկնածուն կը նկատուի Ալ Գոր, երկու նախագահական շրջան Սպիտակ տան մէջ գործելու փորձառութիւնը ունեցած ըլլալուն համար: Սակայն, ընտրապայքարի հանգանակութեանց մէջ անոր գործած կանոնազանցութիւնները սեւ շուք մը թողուցած են անոր անուան վրայ. իսկ իր ազատական գաղափարները բնապահպանութեան հարցերուն մէջ կրնան իրեն դէմ ցցել Ամերիկայի գործարար շրջանակները: Ծերակուտական Գեբհարտ կարծէք կրնայ աւելի մեծ դրամագլուխ մը դառնալ դեմոկրատներներուն, եթէ կերպով մը կարենան շրջանցել Գորի թեկնածութիւնը:

Սեւամորթ կրօնական Ջեսի Ջեկսըն թէեւ հաւանականութիւն չունի ընտրուելու, սակայն իր «Ծիրանի գօտի» համախմբումով (Rainbow coalition) կրնայ մեծ շարժում ստեղծել դեմոկրատներու շարքերէն ներս: Թէեւ սեւամորթներն անգամ սկսած են զինք քննադատել, որ ամէն անգամ թեկնածու ներկայանալով սեւամորթներու եւ ազատականներու քուէները կը կեդրոնացնէ իր վրայ եւ ապա իր նախընտրած թեկնածուին կը փոխանցէ իր հետեւորդները:

Տակաւին յայտնի չէ թէ ինչ դեր պիտի կատարէ Ռոս Փերօ: Նախորդ անգամուն թեկնածու ներկայանալով եւ ապա ետ քաշելով իր թեկնածութիւնը, անուղղակիօրէն սատարած եղաւ Քլինթընի յաջողութեան: Այսօր ան մեծ քննադատ մը դարձած է Քլինթընին եւ կը պահանջէ անոր անմիջական հրաժարումը: Անհաւանական չէ որ Փերօ այս անգամ ալ մասնակցի՝ պարզապէս ծախողցնելու համար դեմոկրատ թեկնածուն:

Ամերիկեան ընտրութեանց մէջ նշանակալից դեր կը կատարէ նաեւ դրամը: Կ՛ըսուի թէ վերջին ընտրութեանց ընթացքին մեծ գումարներ ծախսողներուն 95 առ հարիւրը յաջողած է ընտրուիլ: Հանրապետականները իրենց թիկունքին ունին մեծահարուստները, իսկ դեմոկրատները՝ արհեստակցական միութիւնները: Ռոս Փերօ եւ իր կուսակցութիւնը կ՛ապաւինին իր սեփական հարստութեան:

Ինչպէս կը տեսնուի՝ քաղաքական հորիզոնին վրայ կը պարզուի չափազանց հետաքրքրական հեռանկար մը, լի անակնկալներով:

Կ՛արժէ սպասել ու տեսնել, թէ ո՛վ պիտի առաջնորդէ Ամերիկան 21-րդ դարու սեմէն ներս:

Այս յօդուածը պատրաստուելէ վերջ արդէն յայտարարուեցաւ լուրը, թէ Գինգրիչ ոչ միայն կը հրաժարի ներկայացուցիչներու տան խօսնակի պաշտօնէն, այլ նաեւ Կոնգրէսէն: Այս հրաժարումը դուռ կը բանայ, որ խօսնակի պաշտօնին վրայ անոր յաջորդէ Լուիզիանա նահանգէն Բոբ Լիվինկսթըն, տխուր զարգացում մը հայկական տեսակէտէ, որովհետեւ Լիվինգսթընն էր, որ վերջերս տարաւ պայքարը ջնջելու համար 907 յօդուածը՝ Ազատութեան պաշտպանութեան որոշումնագրէն, որ կարգիլէր ամերիկեան պետութեան ուղղակի օժանդակութիւն ընծայել Ազրպէյճանի պետութեան, այնքան ատեն որ ան չէ վերացուցած շրջափակումը Հայաստանի դէմ:

digitised by A.R.A.R.@

ՄՇԱԿՈՒՅԹ

«Մարդկային կատակերգությունը»՝ Սարոյանի ամենաքրիստոնեական, ամենակենսագրական ու ամենաազգային երկը, առաջին անգամ մեզանում եթեր է տրվել 90 թ. սեպտեմբերին. մեր ծանր, տառապալի ժամանակի սկզբում: Բացում եմ օրագրային նշումս: «Սեպտեմբերի 11. Երեկ դիտեցի Սարոյանի «Մարդկային կատակերգությունը» եւ հրաշք. քնեցի առանց քնաբերի: Երկու անգամ արթնացա ու նորից մուշ-մուշ քուն մտա: Այս ի՞նչ հաշտություն է իջել հոգուս, տիեզերակա՞ն խաղաղություն, սի՞րո, ներումի՞ զգացում... Ուրեմն մի գիշերում Սարոյանը կարող է այնպիսի հրաշք գործել, որ ի զորու չեն բոլո՞ր դեղամիջոցները: Ուրեմն Սարոյանը մեր «Ավետարանն է», «Կտակարանը»: Ինձ թվում է, մարդասպանը կմաքրվի, դարձի կգա՝ եթե դիտի այս ներկայացումը: Իսկ ինչո՞ւ նրանց բոլորին չստիպել՝ նստել ու Սարոյան նայել»:

յանի եւ նկարիչ Շահեն Հակոբյանի հետ, առանց բարդաբանության, ոչ էլ պարզունակացման, միայն երկու անգամ կդիմի խորհրդանիշի ու զուգորդության: Մեկը սկզբում ծերուկ, գետնին ամուր նստած հաստաբեստ սյունը՝ իբրեւ բարության ու բարի մարդու խորհրդանիշ, որ ամբողջ պատումի գեղարվեստական կերպարն է դառնում, մյուսը՝ փողոցում հսկա ծառի ճյուղերի մուգ, խճճված կոլաժը, ուր հայտնվում է ազազուն ու հուսաբեկ փոքրիկ տղան... Վիպակի իրադարձությունները Էլոյանը խնամքով խմբավորել է, փոխատեղել, էպիկական կտավի մեջ մշակել է գործողության կուռ ընթացք, ներքին լարող ռիթմ, լուսային-ձայնահնչյունային միջոցներով, տեղ-տեղ լույսի շողի պես սփռելով սարոյանական մարգարեական պատգամները, չափի մեծ զգացումով համամարդկայինի մեջ «կաթեցրել» է ազգայինը: Դա բառ ու խոսք չէ, ներզգացում է, հարաբերում ու խորապես սարոյանա-

տուցման կերպը գտնել, քանի որ սա միակ տեղն է, ուր «չխոսկան» Հոմերը պոռթկում է ու մի անմոռաց տիրադ ոռնում քթի մասին... Ապագա գրողի միակ ինքնարտահայտումը: Բացի այդ, այստեղ ի հայտ են գալիս սարոյանական նոր, ոչ միայն դրականը, այլեւ մերժելին կրող կերպարներ, որ ամբողջացնում են հեղինակային տիպաշարը: Արդարության մասին ուսուցչուհու (Նվարդ Աբելյան) խոսքը եւ ճիշտ հակառակը՝ մարզիչի (Բագրատ Գրիգորյան) ու հարուստ աշակերտի պահվածքը, հակառակ կողմից, ամբողջացնում են այն աշխարհը, որ ոչ մի պայծառատեսությամբ չի չեզոքանում... Մի կերպար էլ կա. Զոնը, որ խուժում է ու զենքի ուժով ստիպում է Թոմին դրամ տալ, բայց հենց Թոմի դրամն ու բարությունը դարձի են բերում եւ պատասխանում Սարոյանին հավերժորեն հուզող հարցին: «Եթե մարդը վատ է, չար, ուրեմն մի զորավոր պատճառ ունի», Քրիստ Սանարյանը ջանում է համոզիչ լինել

Թատերասոնի շարքից. «Մարդկային կատակերգություն»

Սարոյանական ներկայացումների փառատոնը վատ կազմակերպելու պատճառով անցնում է համարյա աննկատ, սակայն որոշ ներկայացումների մասին լռելն անարդար կլինի: Դրանցից մեկը «Մարդկային կատակերգությունն» է:

Հիմա, ութ տարի անց նույն զգացողությունն է. դեռ մեր կյանքի բերումով՝ սոցիալականն էլ սրված: Նախ սեղմ ինչի՞ մասին է: Իթաքե փոքրիկ քաղաքում Մաքոլի ընտանիքը կորցրել է կերակրողին՝ հորը: Մյուս կերակրողը՝ Մարկուսը, սկսված պատերազմի պատճառով զորակոչվել է: Ընտանիքը հոգալու համար փոքրիկ Հոմերն աշխատանքի է անցնում փոստատանը եւ ամեն օր մահագույժ հեռագրեր է բաժանում, հաղորդակից լինում մարդկային վշտին, ճանաչում մարդկանց, աշխարհը: Շուտով զոհվում է Մարկուսը եւ պատանի Հոմերի համար սասանվում է աշխարհը, ու եթե բարի մարդիկ չլինեին՝ ով գիտե, ինչ կպատահեր նրան: Մաքոլիների մոտ է գալիս Մարկուսի ճակատային ընկերը. ընտանիքն ընդունում է նրան եւ շարունակում ապրել...

Էկրանային տարբերակի հեղինակ եւ ռեժիսոր Յուրի Էլոյանը (նրան գիտենք «Հիվանդասենյակ թիվ 6», «Դարպասներ», «Ինչպե՞ս է պատրաստվում ներկայացումը», «Տրոմբոնիստ դոն Ռաֆայելլոն» եւ այլ ներկայացումներից), չափազանց դժվար լուծելի խնդիր ուներ՝ դիտարկել գործը՝ զուգակցելով մանկական անմիջականությունը, պարզությունը եւ դարի մեծագույն մարդասերի աշխարհընկալումն ու փիլիսոփայական խորհրդածությունը: Պարզ մի սկիզբ ունի Էլոյանի պատումը. Սարոյանի դիմանկարի վրա խոսքն է. «Ես ուզում եմ, որ մարդու կյանքը ծնունդից մինչեւ մահը լինի զվարթ, բերքեւ, պայծառ եւ իմաստավորված: Ես հավատում եմ, որ այդպես կլինի»: Ընդսմին Սարոյանը չի էլ փորձում գունազարդել իրականությունը. Մաքոլիների ընտանիքում անպակաս են հոգսն ու կարիքը. սա էական է:

...Աղջամուղջի մեջ Մաքոլիների տան պատշգամբն է, ուր մայրը՝ տան արթուն ոգին նայում է հեռուն. սպասում է: Քիչ անց հայտնվում է Հոմերը, բայց տուն չի մտնում. ուժասպառ իջնում է շեմին: Մայրն զգաց, դուրս ելավ ու անձայն նստեց նրա կողքին: Լուռ են: Շոստակովիչի թախծոտ վերհուշ ու կարոտ բերող երաժշտությունը ոգեղենացրել է ամեն ինչ: Մայր ու որդի հիմա դեռ կլռեն՝ ունկնդիր իրենց ներսի ձայնին. չէ՞ որ նրանք ինչպես սարոյանական հերոսները, ավելի շատ լռում են, քան խոսում միմյանց հետ, հաղորդվում են, ինչպես Սարոյանը կասեր, մարդկանց հասկանալի միակ, «հոգու լեզվով»՝ բեմական-էկրանային ստեղծագործության ամենադժվար լեզվով: Եվ այնքան լեցուն, ընկալելի ու տեսանելի է, որ դժվարանում ես վճռել. լռե՞ն, թե՞ խոսեն: Հետո է, որ ձայնորեն սկսում են խոսել եւ ասում են բաներ, որ ներսից հառաչ է պոկվում... Շա՞տ է ծանրացել տղայի կյանքը. ամեն օր մահագույժ հեռագրեր... «Այդ նշանակում է, որ դու այլեւս երեխա չես, անհաղորդ չես կարող մնալ ուրիշի վշտին, կասի մայրը, իսկ երբ կիմանա, որ հերթական հեռագիրը հանձնելիս տղան լաց է եղել, կավելացնի. «Միայն բարի մարդիկ են լաց լինում»: Հետո կհորդորի տոկուն լինել. «Հարկ կլինի դեռ ինչքա՞ն ընկնել ու ելնել՝ մեծանալու համար»: Այսպես պատումն սկսվում ու ընթանում է խաղաղ ու ներհուն, բնական ու աներեւույթ, սոցիալական, հոգեւոր ու զգացական լծակների տարալուծումով: Յուրի Էլոյանը համահեղինակ օպերատոր Գագիկ Դանիե-

կան է: Եթե հիշենք, թե աշխարհում ինչպես են ջնջված ընտանիքի սահմանները եւ չմոռանանք, թե ինչպես են կապված Մաքոլի ընտանիքի անդամները, ինչպես շարունակ նրանց կողքին է մայրն իր խոհուն խոսքով, ապա դժվար չէ տեսնել ակունքը: Թերեւս միայն հայ ընտանիքում է լինում մեծի ու փոքրի, ծնողի ու որդու նման հոգեկան կապ: Դա ապրելու կերպ է, ավանդույթ, որ երանգավորված է քրիստոնեական մի աշխարհընկալմամբ, որ մեր արյան, ավիշների մեջ է՝ նույնիսկ այն պարագայում, երբ հայն օտար ափերում եւ օտար լեզվով է խոսում: Ահա թե որն է այս գործի ազգային-կենսագրական նշանակությունը եւ նրա հաջող բեմականացումն ավելին է, քան լոկ ստեղծագործական ձեռքբերում: Միմյանց հաջորդող իմաստային ու զգացումային դրվագները ոչ մի պահ չեն թուլանում ու շարունակ դիտողին պահում են սարոյանական խոհաքնարական հազվագյուտ ներգործուն մթնոլորտում: Երանելի համերաշխությունը՝ ռեժիսորի ու դերակատարների միջեւ, վերածվում է կյանքի առինքնող սիմֆոնիայի փոստատան տեսարանում: Նախ Վիլի Կրոգանն ու Թոմ Սպանգլերն են՝ ոգեշնչված ամերիկյան հինավուրց սաղմոսերգով, բայց զգացումի զենիթում նրանց համրեցնում է ռեժիսորը ու ելք տալիս մնջախաղի ամենախոս լեզվին: Նրանց դերակատարներ Զարե Տեր-Կարապետյանն ու Վահան Արծրունյանը բեմական շեդեւր են ստեղծում (ավաղ, մեր խառը ժամանակներում չհասցրինք, գուցե ապրեցնող մի լավ խոսքն ասել, իսկ դա նրանց «կարապի երգը» եղավ այս էկրանում...):

Զգացումի նոր ալիք է կալնում մեզ, երբ ռազմից առաջ Մարկուսն (Արմեն Միրզախանյան) ու Թոբին (Գրիգոր Գաբրիելյան) ապրում են հրաժեշտի վերջին գիշերը: Իմաստուն մի կանխազգացումով առաջինը երկրորդին է ավանդում իր համար ամենաթանկը. Իթաքեն, իր տունը, ընտանիքը, մինչեւիսկ քրոջը... Ողբերգականի մասույցներն է հասնում Մարկուսի մահվան գույժի դրվագը: Հեռագրիչը լսում է, բայց չի հասցնում տպագրել. թեւակոտր թռչնի պես գլուխը թեքվում է ուսերին, անշարժանում... Իսկ Հոմերն ուշացումով է կռահում կատարվածը ու, փառք Աստծո, որ հայտնվում է Թոմը: Եվ ասվում են բաներ, որ մեծագույն մարդասիրության ու քրիստոնեական դավանանքի մարգարիտներ են:

– Լավ մարդը երբեք չի մեռնում: Նրան կարող են մեզանից խլել, բայց դու նրան կհանդիպես տներում, փողոցում, այգիներում, ամպերում... այն ամենի մեջ, որն աշխարհը մեզ համար դարձնում է ցանկալի... Այն ամենի, որ սիրուց ծնվել ու սիրո համար է: Լավ մարդը մնում է այն ամեն լավի մեջ, որ քոնն է:

Էկրանի ապակին վերացել է, այս խոսքերը նաեւ մեր սիրտն են սփոփում, որ արյունվել է Մաքոլիներից մեկի կորստով... Սարոյանի բարի մարդը՝ Թոմը մեզ հետ է. քայլում է Հոմերի հետ, նստում ծառի տակ, տղայի գլուխը թեքում է իր ուսերին ու ջանում հաշտեցնել անդառնալի կորստի հետ: Տղան փակել է աչքերն ու հանձնվել հուսալի, բարի Մարդուն: Դժվար չէ զգալ, որ քնքշաթախիծ ու խոհական-բանաստեղծական պատումի կառույցից դուրս է ընկնում դասասենյակի մաժորային տեսարանը, սակայն չէր կարելի կրճատել, պետք էր մա-

կարճ դրվագի՝ մեջ կերպարի իրարամերժ կողմերին: Իսկ բարի մարդու դրամը «մեռնում է» մեղսավորին, ում չար ճամփի էր դրել կարիքն ու անգործությունը...

Երկու կարծիք լինել չի կարող. դերակատարներն են միս ու արյուն տալիս գրական կերպարին, իսկ Սարոյանի պարագայում, ենթադրվում են ոչ միայն օժտված մարդիկ, այլեւ որոշակի արտաքին ու ներքին բարեմասնություններ: Իհարկե, ամենադժվարը Հոմերն էր: Այս կարգի (դրանց մեջ են Համլետը, Ռոմեոն) դեր խաղալու համար մարդ պետք է օժտված լինի սրբեցի իմաստնությամբ եւ պատանու դիմապատկերով, ջինջ ու անմիջական բնությամբ: Դրա համար էլ Կարեն Հակոբյանն ընկալվում է՝ իբրեւ հայտնություն, ուր միավորվել են մնջախաղի դերասանի փորձը եւ խոսքի, զգացումի արտահայտչականությունը: Հնարավո՞ր է մոռանալ նրա Հոմերի ընկճված կերպարանքը, վշտից կախ ընկած ուսերը, թեւակոտր շարժումը, այլեւս չասենք մեծ, լապտերի պես լուսեղ աչքերի ու նրանցում եղած ճաճանչների մասին: Ասես մի արգանդից են այս Հոմերն ու Ալլա Թումանյանի «չխոսկան», նույնպես արցունքոտ ճաճանչներով լի հայացքով մայրը: Հաճելի է դիտել տրտում ու բանաստեղծական այս կերպարը, լսել նրա փափուկ, թավշյա ձայնը, մայրական գորովով լի խոսքը: Իսկ մի՞թե Մաքոլի ընտանիքի հարազատ զավակը չէ Նարե Հայկազյանի զվարթ ու փխրուն, լուսաճաճանչ աչուկներով Բեսսին: «Արյունակից» չէ, բայց Մաքոլի ընտանիքի տաք շրջապատին է կրում եւ Մերին՝ Մարկուսի հարսնացուն (Կարինե Ոսկանյան): Սարոյանական մարդկային տիպեր են ընդգծում եւ այն երեք զվարթ տղաները (Վասիլ Սարգսյան, Համլետ Թադեւոսյան, Ռոբերտ Դանիելյան), որ զինվոր են դարձել ու փոստատուն գալով, վերջին կարոտակեզ հեռագրերն են ուղարկում հարազատներին: Ի՞նչ իմանաս՝ վաղն ի՞նչ է բերելու նրանց...

Սարոյանական պատումի գունային լուծման մեջ իր որոշակի մասն ունի զգեստների նկարիչ Մերինե Բեժանյանը: Նույնը կարելի է ասել եւ երաժշտական ձեւավորման հեղինակ Հայկ Ներսիսյանի մասին:

Ավարտն ասես մեր նախնյաց հուշամատյանից քաղված ընտանեկան դիմանկար լինի... Փոքրիկ Յուլիսիսը ձեռքից քաշելով բերում աթոռին է նստեցնում Թոբիին: Նրա ձեռքը փոքրիկի գլխին է, իսկ նրանցից վեր, բազրիքին Մոր ձեռքն է: Օպերատորն ու ռեժիսորը վերջին ամփոփումներն են անում: Օպերատորի «աչքը» դանդաղ բարձրանում ու հածում է կանգնածների դեմքով. նախ Թոբիի, ապա Մոր՝ Բեսսի ու Մերիի դեմքով... Պահի լրջությունն ու պատասխանատվությունը ձուլել է բոլորին՝ մի մտքի, մի զգացումի մեջ: Դա հավատն է, պատասխանատվությունը, սատար լինելու պատրաստակամությունը միմյանց եւ աշխարհի առաջ...

«Մարդկային կատակերգություն» էկրանային պատումը մեզ սուզում է սարոյանական ստորջակայան աշխարհը, պարգեւում քանի խոհեր ու զգացումներ, որ ապրեցնող են, զորացնող եւ հարաբերվում են մարդկայինի ու հավերժության հանգույցներին:

ՎԱՐՍԻԿ ԳՐԻԳՈՐՅԱՆ

ՎԱՍՏԱԿ

Արժանացել է Մովսես Խորենացու անվան մեդալի

«Մեզ համար ճամփա ու լույս ես եղել»

Հանրապետության անկախության տարեդարձի կապակցությամբ մի շարք մշակութա-լուսավորական, գիտության, զինվորական բնագավառի աշխատողներ արժանացան (ՀՀ նախագահի հրամանագրով) շքանշանների եւ մեդալների: Մովսես Խորենացու անվան մեդալին արժանացավ նաեւ Արմավիրի մարզի Վաղարշապատ քաղաքի Ռաֆայել Պատկանյանի անվան միջնակարգ դպրոցի պատմության ուսուցիչ Լազր Հարությունի Հայրապետյանը: Ուսուցիչ, որը վաղուց վաստակել է համաժողովրդական հարգանք:

Գորիսի Վաղատուր գյուղի միջնակարգ դպրոցն ավարտելուց հետո ընդունվում եւ ավարտում է մանկավարժական ուսումնարանը: Աշխատում է հայրենի գյուղում որպես ակումբի վարիչ, այնուհետեւ դպրոցում ուսմասվար եւ պատմության ուսուցիչ: 1967-73 թթ. եղել է գյուղի կոլտնտեսության եւ միաժամանակ երկու գյուղերի գյուղական խորհրդի նախագահը: 1973 թ. տեղափոխվել է Էջմիածին եւ մինչեւ օրս, 25 տարի շարունակ աշխատում է Ռաֆայել Պատկանյանի անվան միջնակարգ դպրոցում որպես պատմության ուսուցիչ: Այս համառոտ կենսագրությունը, սակայն, լեցուն է իսկական մանկավարժի բովանդակալից ու օրինակելի կյանքով: Նա մանկավարժ էր անգամ, երբ ղեկավարում էր կոլտնտեսային արտադրությունը: Եվ պատահական չէր, որ հետագա ամբողջ կյանքը անմնացորդ նվիրեց դպրոցին ու մատաղ սերնդի դաստիարակությանը: Ահա Լազր Հայրապետյանը դանդաղ քայլում է քաղաքի փողոցներով: Ամեն քայլափոխի մեծ ու փոքր ժպտում են, ջերմորեն բարեւում: Իսկ նա պետք է հետաքրքրվի ամեն մեկի ճակատագրով. Արդյոք սովորո՞ւմ է, ամուսնացե՞լ է, երեխաներ ունի՞, ինչպե՞ս է ծառայությունը: Ծնողների հետ մտերմական կապը, այցելությունները ուսման արդյունավետության բարձրացման ձեւերից են, նա երբեք չի թերանում, թեեւ այցելությունները, ծնողների հետ համատեղ աշխատանքները շարունակվում են մինչեւ ուշ երեկո: Նրա ղեկավարած պատմության ու հայրենագիտական խմբակների անդամները եղել են հանրապետության բոլոր պատմական-մշակութային հուշարձաններով ու կոթողներով հարուստ բնակավայրերում, միջինասիական հանրապետություններում, Խորհրդային Միության եվրոպական տարածքներում եւ բազմաթիվ այլ բնակավայրերում: Անհնար է թվարկել այն բազմաթիվ պարգեւները, պատվոգրերն ու կոչումները, որոնց արժանացել է: Նրա ջանքերի շնորհիվ դպրոցում ստեղծվել է հայրենագիտական, ազգագրական հարուստ թանգարան. հայ ժողովուրդը Հայրենական պատերազմում, ազգային-ազատագրական պայքարը մեր օրերում, Արցախյան պատերազմում զոհված ազատամարտիկներին, քրիստոնեության 1700-ամյակին նվիրված անկյուններ: Ավանդական են դարձել կոմիտասյան, թումանյանական տոները, դպրոցի զոհված շրջանավարտներին նվիրված հիշատակի ցերեկույթները:

Իր արխիվում Լազր Հայրապետյանն ունի հարյուրավոր նամակներ, որոնք նոր են, որոնք ունեն տասնամյակների վաղեմություն: Եվ բոլորի մեջ արտահայտված է երախտագիտության ջերմ խոսքը: Դպրոցի շրջանավարտներից 5-ը զոհվել են Արցախյան պատերազմում: Ուսուցիչն ամեն օր նրանց ծնողների հետ կապի մեջ է. իր բարի խոսքով, մտերմությամբ թեթեւացնում է վիշտը: Քանի-քանի անգամ է եղել եղբայրական գերեզմանում, հետաքրքրվել զոհվածների շիրմաքարերի տեղադրման, նրանց հիշատակի հավերժացման հարցերով: Նրա ջանքերի շնորհիվ զոհված բուժքույր-ազատամարտիկ Ռուզաննա Եսայանի անունով կոչվեց քաղաքի փողոցներից մեկը, հետմահու հրատարակվեց նրա բանաստեղծությունների ժողովածուն: Ուսուցիչն իր թղթերի մեջ մասունքի նման է պահում զոհված աշակերտուհու բանաստեղծությունը, որը տարիներ առաջ նվիրել է իրեն: «Մեզ համար ճամփա ու լույս ես եղել, եղել խիղճ, հավատ: Ինչ չենք վստահել մեր ծնողներին, հայտնել ենք մենք քեզ...»: Ահա այն անկեղծ տողերը, որոնք ջերմացնում են 70-ամյա ուսուցչի սիրտը, երիտասարդացնում:

ԱՆԴՐԱՆԻԿ ՏԵՐՏԵՐՅԱՆ

Նոր ներկայացում Վանաձորի Հովհաննես Աբելյանի անվան թատրոնում

Վանաձորի Աբելյանի անվան թատրոնում տեղի ունեցավ Սամվել Խալաթյանի «Խելակորո՞ւյս, խելակորույս սեր» կատակերգության պրեմիերան: Այն վանաձորցիներին ծանոթ է դեռեւս 10 տարի առաջ երկաթուղայինների ժողթատրոնի բեմադրությամբ: Բեմադրիչը եւ բեմանկարիչը Աշոտ Սարգսյանն է, երաժշտական ձեւավորումը՝ Արթուր Ազիզյանի: Բեմադրության մեջ զբաղված են ինչպես վաստակաշատ դերասաններ Ռազմիկ Մարգարյանը, Ռոզա Գյուրջյանը, Շամիրամ Տերտերյանը, այնպես էլ Գագիկ Դումիկյանը, Թեմուր Անինյանը, Ալլա Դարբինյանը, Շահեն Ոսկանյանը եւ այլք: Խոսքի եւ իրավիճակի կոմիզմով հագեցած բեմադրությունը թատերասեր վանաձորցիներին անզուսպ ծիծաղ եւ գեղագիտական հաճույք պատճառեց: Մասնագետների կարծիքով պիեսի նոր տարբերակը հաջողված է:

Մ. ՍԻՄՈՆՅԱՆ
Վանաձոր

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ մարզական

ՖՈՒՏԲՈԼ

Երկու տարիքային խմբով

Ավարտվեց Հայաստանի պատանեկան առաջնությունը: Մի քանի ամիս տեւած մրցապայքարում որոշվեցին հանրապետության չեմպիոնները երկու տարիքային խմբերում՝ 1983-84 թթ. ծնվածներ եւ 1981-82 թթ. ծնվածներ: Եթե մայրաքաղաքի թիմերի՝ հանրապետական եւ Երեւանի ֆուտբոլի դպրոցների ներկայացուցիչների հաջողությունը սպասելի էր, ապա մեծ անակնկալ էր «Վարդանանք-451»-ի ելույթը ավագ տարիքային խմբում: Արմավիրի մարզի Ոսկեհատ գյուղի թիմը հաճելիորեն զարմացրեց: Մարզիչ Վաղարշակ Ասլանյանի սաները առաջին տեղ գրավեցին իրենց խմբում, այնուհետեւ հաղթեցին կիսաեզրափակիչ եւ եզրափակիչ խաղերում եւ նվաճեցին Հայաստանի չեմպիոնի կոչումը: Շատ համառ պայքարում անցավ կրտսեր տարիքի ֆուտբոլիստների եզրափակիչը: Խաղի ընթացքում հաղթողը չորոշվեց, եւ միայն լրացուցիչ նշանակված 11 մետրանոցներն անվանեցին հանրապետության չեմպիոնին: Հաղթող դարձավ հանրապետական դպրոցի 4-րդ թիմը (մարզիչ՝ Աղաս Մանգասարյան):

Առաջնությունից հետո մրցանակներ հանձնվեցին աչքի ընկած պատանի ֆուտբոլիստներին:

1981-82 թթ. ծնվածների խմբում լավագույն դարպասապահ ճանաչվեց Նիկոլայ Սարգսյանը («Վարդանանք-451»): Նրան եւ ռմբարկու Ասքանազ Փաչաջյանին (ՀՖԴ-1)՝ 27 գոլ, հանձնվեցին ֆուտբոլի ֆեդերացիայի մրցանակները: Լավագույն պաշտպան Վարդան Բաղդասարյանը (ԵՖԴ-2) եւ կիսապաշտպան Էդվին Գյադայանը («Վարդանանք-451») ստացան «Ռիբոկ-Լոտտո»-ի պարգեւները: Իսկ լավագույն հարձակվող ճանաչված Աբել Մինասյանն արժանացավ «Ֆուտբոլ+» շաբաթաթերթի մրցանակին: «Ազնիվ խաղի համար» մրցանակը հանձնվեց Գյումրիի ֆուտբոլի դպրոցի թիմին:

1983-84 թթ. ծնվածների խմբում պարգեւատրվեցին դարպասապահ Սամվել Մկրտումյանը (ԵՖԴ «Փյունիկ-3»), ռմբարկու Էդուարդ Մանուչարյանը (ԵՖԴ «Փյունիկ-3»)՝ 25 գոլ, որոնք ստացան ֆեդերացիայի մրցանակները, ինչպես նաեւ պաշտպան Արթուր Խաչատրյանը (ՀՖԴ-4), կիսապաշտպան Հրաչ Վարդազարյանը (ՀՖԴ-4) եւ հարձակվող Վահե Հակոբյանը («Լեռնագործ»): Նրանց հանձնվեցին «Ռիբոկ-Լոտտո»-ի մրցանակները: Ազնիվ խաղի համար պարգեւը ստացավ Էջմիածնի թիմը:

Ավարտված առաջնության մասին խնդրեցինք կարծիք հայտնել ՀՀ ֆուտբոլի ֆեդերացիայի մանկապատանեկան բաժանմունքի պետ Գեւորգ Հովհաննիսյանին: «Հպարտությամբ պետք է նշեմ, որ մրցումներն անցան բավականին կազմակերպված, բարձր մակարդակով, ասաց պրն Հովհաննիսյանը: Առաջնությունը ցույց տվեց, որ մեր երկիրը հարուստ է ֆուտբոլային ընդունակություններով օժտված տղաներով: Անհրաժեշտ նյութատեխնիկական բազայի, ինչպես նաեւ համապատասխան աշխատանքի դեպքում կարող ենք բարձրակարգ ֆուտբոլիստներ պատրաստել: Այդ թվում նաեւ մարզերում: Դրա հիանալի օրինակն են Արմավիրի մարզի եւ Քաջարանի թիմերը: Կարծում եմ, որ մեր հանրապետության պատանիների խաղում առաջընթացն ակնհայտ է: Սակայն չպետք է կանգ առնել: Միջազգային ասպարեզում հաջողությունների հասնելու համար դեռ շատ աշխատանք պետք է թափել»:

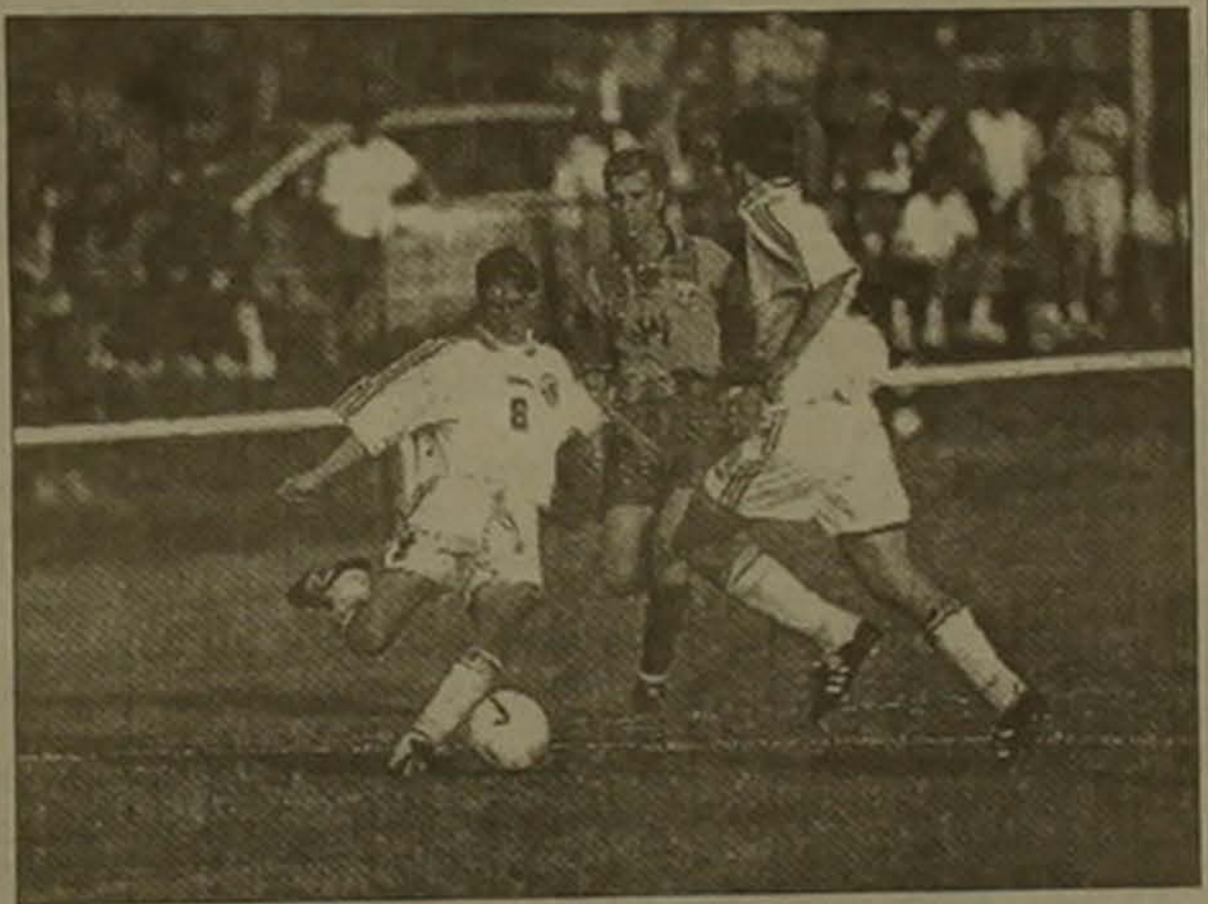

14-15 տարեկաններ

Առաջին խումբ

	Խ	Գ	Մ
1. ՀՖԴ-4	16	77-14	41
2. «Լեռն.-Քաջ.»	16	45-21	39
3. «Էրեբունի» Երեւան	16	50-27	28
4. Էջմիածին ք.	16	25-18	28
5. Գյումրի ք. մարզադ.	16	24-33	22
6. «Ավան» Երեւան	16	27-32	19
7. «Կարս» Արթիկ	16	11-29	14
8. «Հաճըն» Ն. Հաճըն	16	8-46	8
9. «Ավիաուղիներ» Ստ.	16	13-57	6

Երկրորդ խումբ

	Խ	Գ	Մ
1. ԵՖԴ «Փյունիկ-3»	16	62-10	44
2. «Արաբկիր» Երեւան	16	38-11	36
3. «Շենգավիթ» Եր.	16	33-29	28
4. «Կարմ.» Արմ. մ.	16	20-24	22
5. Վանաձոր ք.	16	35-26	21
6. Գյումրի ք. ՖԴ	16	25-40	21
7. «Ցեմենտ» Արարատ	16	19-36	16
8. «Մեծամոր» Արմ. մ.	16	20-49	8
9. «Հրազդան» Հր.	16	11-45	7

Կիսաեզրափակիչներ. ԵՖԴ «Փյունիկ-3»-«Լեռնագործ-Քաջարան» 2-0, ՀՖԴ-4-«Արաբկիր» 1-0:

3-4-րդ տեղերի համար. «Լեռնագործ»-«Արաբկիր» 3-1:

1-2-րդ տեղերի համար. ՀՖԴ-4-ԵՖԴ «Փյունիկ-3» 0-0, 11 մետրանոց հարվածներով՝ 7-6:

16-17 տարեկաններ

Առաջին խումբ

	Խ	Գ	Մ
1. ԵՖԴ «Փյունիկ-2»	16	50-11	43
2. ՀՖԴ-1	16	83-7	43
3. Գյումրի ք. ՖԴ-1	16	31-17	32
4. «Կոտայք» Աբովյան	16	29-27	24
5. «Անի» Չարենց.	16	35-42	22
6. «Շենգավիթ-2» Եր.	16	27-30	19
7. ՀՖԴ-2	16	27-51	13
8. Իջեւան ք.	16	14-64	12
9. «Դինամո-ԷՆ.» Եր.	16	17-65	3

Երկրորդ խումբ

	Խ	Գ	Մ
1. «Վարդ.-451» Ար. մ	14	32-6	33
2. ՀՖԴ-2	14	45-13	30
3. «Շենգավիթ-1» Եր.	14	25-11	25
4. ԵՖԴ «Փյունիկ-1»	14	31-19	20
5. Վանաձոր ք.	14	21-32	20
6. «Ցեմենտ» Արարատ	14	20-37	14
7. Գյումրի ք. ՖԴ-2	14	17-40	10
8. «Քասախ» Աշտ.	14	9-41	6

Կիսաեզրափակիչներ. «Վարդանանք-451»-ՀՖԴ-1 2-1, ԵՖԴ «Փյունիկ-2»-ՀՖԴ-2 1-0:

3-4-րդ տեղերի համար. ՀՖԴ-1-ՀՖԴ-2 3-1:

1-2-րդ տեղերի համար. «Վարդանանք-451»-ԵՖԴ «Փյունիկ-2» 3-1:

Աշխարհի առաջնություններում

Վոլեյբոլ

Ճապոնիայում անցկացվում է վոլեյբոլի աշխարհի կանանց առաջնությունը: Մրցապայքարն սկսեցին 16 թիմեր, որոնք նախ իրենց հարաբերությունները որոշեցին խմբային մրցաշարերում: Այնուհետեւ երկուական ուժեղագույն թիմեր շարունակեցին պայքարը: Այժմ մրցասպարեզում չորս հավակնականներ են մնացել: Այսօր անցկացվող կիսաեզրափակիչներից մեկում կմրցեն Ռուսաստանի եւ Չինաստանի, մյուսում՝ Կուբայի եւ Բրազիլիայի վոլեյբոլիստուհիները: Հաղթողները եզրափակիչում կվիճարկեն աշխարհի չեմպիոնի կոչումը: Իսկ պարտվող թիմերը կմրցեն բրոնզե մեդալների համար:

Կանանց առաջնությունից անմիջապես հետո, Ճապոնիայում կմեկնարկի աշխարհի տղամարդկանց առաջնությունը:

Ծանրամարտ

Երեկ Ֆինլանդիայի Լախտի քաղաքում սկսվեց ծանրամարտի աշխարհի առաջնությունը: Հաղթողի հիմնական հավակնորդներ են համարվում Ռուսաստանի մարզիկները, որոնք հանդես կգան լրիվ կազմով: Թիմի գլխավոր մարզիչ Պավել Գոռուլյովի կարծիքով, իրենք կարող են շահել 6 ոսկե մեդալ եւ ընդհանուր թիմային հաղթանակ տանել: Թե որքանով կարդարանա ռուս մարզչի լավատեսական կարծիքը, հիարկե, ցույց կտան Լախտիի մրցումները:

Ինչպես արդեն հայտնել ենք, աշխարհի առաջնությանը կմասնակցեն Հայաստանի 5 ծանրորդներ՝ Արսեն Մելիքյանը, Խաչատուր Քյափանակցյանը (երկուսն էլ՝ 77 կգ քաշային կարգ), Հակոբ Փիլոյանը (94 կգ), Արա Վարդանյանը եւ Աշոտ Դանիելյանը (երկուսն էլ՝ 105 կգ-ից բարձր):

Տրիատլոն

Ավարտվեց տրիատլոնի աշխարհի առաջնությունը: Երեք մրցաձեւերի (վազք, լող եւ հեծանվավազք) ասպետների մրցումների վերջին՝ 10-րդ փուլն անցկացվեց Ավստրալիայում:

Տղամարդկանցից այստեղ հաղթեց Գիլբերտո Գոնսալեսը (Վենեսուելա): Երկրորդ տեղը գրավեց Հեմմի Քարտերը (Նոր Զելանդիա), որը, սակայն, լավագույնն էր բոլոր փուլերի արդյունքով, եւ հենց նա էլ արժանացավ աշխարհի չեմպիոնի կոչմանը:

Կանանցից վերջին փուլում հաղթող դարձավ Լորետա Հերքը (Ավստրալիա): Թեեւ նրա հայրենակցուհի Միշել Ջոնսը չավարտեց մրցատարածությունը, այնուամենայնիվ, նվաճեց աշխարհի չեմպիոնուհու կոչումը, քանի որ մինչ այդ միավորների գումարով զգալիորեն առաջ էր գտնվում մրցակցուհիներից:

ԹԵՆԻՍ

Մրցում են պատանիները

Երեւանի օլիմպիական հերթափոխի մարզադպրոցի խաղադաշտերում անցկացվեց թենիսի հանրապետական ֆեդերացիայի թիմային առաջնությունը: Յուրաքանչյուր թիմի կազմում ընդգրկված էին տարբեր տարիքային խմբերի չորսական պատանի թենիսիստներ: Մրցումներում հաջող հանդես եկան ԵՕՀՄԴ-ի ներկայացուցիչները, որոնք հաղթեցին եւ աղջիկների, եւ տղաների պայքարում: Ահա թե թիմերը մրցաշարային աղյուսակում ինչ հերթականությամբ տեղեր գրավեցին. աղջիկներ-1. ԵՕՀՄԴ-1, 2. «Արարատ» ակումբ, 3. ԵՕՀՄԴ-2, 4. Վանաձոր, 5. Ֆիզիկայի ինստիտուտի «Հայաստան» ակումբ. տղաներ-1. ԵՕՀՄԴ-1, 2. ԵՕՀՄԴ-2, 3. «Արարատ» ակումբ, 4. Գյումրի, 5. «Հայաստան» ակումբ, 6. Վանաձոր: Այս մրցումներից հետո ԵՕՀՄԴ-ում մեկնարկեց Երեւանի պատանեկան բաց առաջնությունը: Երեք տարիքային խմբերով անցկացվող մրցումներում, մայրաքաղաքի թենիսիստներից բացի, հանդես են գալիս նաեւ Գյումրիի ներկայացուցիչները:

Գրաֆը վերադառնում է

Աշխարհի երբեմնի թիվ մեկ թենիսիստուհի Շտեֆի Գրաֆը, երկար ընդմիջումից հետո, կարծես թե վերհիշել է իր լավագույն տարիները: Նա «մի շնչով» անցկացրեց Լայպցիգում անցկացված մրցաշարը եւ վստահորեն նվաճեց հաղթողի կոչումը: Հանրահայտ գերմանուհին եզրափակիչում 6-3, 6-4 հաշվով պարտության մատնեց Նատալի Տոզյային (Ֆրանսիա):

Փարիզում հաղթեց Ռուսեդսկին

«Մերսեդես սուպեր-9» շարքի վերջին մրցաշարում՝ Փարիզի բաց առաջնությունում, որտեղ մրցանակային հիմնադրամը 2 մլն 550 հազար դոլար էր, հաղթեց անգլիացի թենիսիստ Գրեգ Ռուսեդսկին: Նա վերջին երեք խաղերում պարտության մատնեց Մագնուս Գուստավսոնին (Շվեդիա)՝ 6-3, 6-2, Եվգենի Կաֆելնիկովին (Ռուսաստան)՝ 6-3, 4-6, 6-4, Փիթ Սամփրասին (ԱՄՆ)՝ 6-4, 7-6, 6-3: Այս հաղթանակի շնորհիվ Ռուսեդսկին մեծացրեց Հաննովերում կայանալիք աշխարհի առաջնությանը մասնակցելու իր հնարավորությունները:

Սարգսյանին խանգարեց վնասվածքը

Մեկ այլ հետաքրքիր մրցաշար ավարտվեց Կոլումբիայի մայրաքաղաք Բոգոտայում: Այստեղ մրցանակային հիմնադրամը համեստ էր՝ 315 հազար դոլար, սակայն մրցասպարեզ էին մտել բավականին հայտնի թենիսիստներ: Այդուհանդերձ, հաղթողի կոչման համար պայքարն ընթացավ դասակարգման ցուցակում ավելի ցածր տեղեր զբաղեցնող մարզիկների միջեւ: Կիսաեզրափակիչ խաղերից մեկում հանդիպեցին Հայաստանի ներկայացուցիչ Սարգիս Սարգսյանը եւ պարագվայցի Ռամոն Դելգադոն: Առաջին խաղափուլում հաղթեց Դելգադոն (6-3), երկրորդում՝ Սարգսյանը (6-4): Ցավոք, վճռական խաղափուլում Սարգիսը ոտքի վնասվածք ստացավ եւ չկարողացավ շարունակել պայքարը: Մյուս կիսաեզրափակիչում Մարիանո Զաբալետան (Արգենտինա) 6-2, 6-4 հաշվով հաղթեց Իրժի Նովակին (Չեխիա): Եզրափակիչում եւս հաջողությունն ուղեկցեց Զաբալետային: Նա 6-4, 6-4 հաշվով պարտության մատնեց Դելգադոյին եւ նվաճեց գլխավոր մրցանակը:

Այժմ էլ՝ Մոսկվայում եւ Ստոկհոլմում

Մեծ խումբ թենիսիստներ այս օրերին խաղում են Մոսկվայի եւ Ստոկհոլմի միջազգային մրցաշարերում: Ռուսաստանի մայրաքաղաքում անցկացվող «Կրեմլի գավաթի» խաղարկությունում գրանցվել են առաջին արդյունքները: Գիյոմ Ռաուն (Ֆրանսիա) պարտության մատնեց Անդրեյ Մեդվեդեւին (Ուկրաինա)՝ 7-6, 6-4, Սյենգ Շալկենը (Հոլանդիա)-Անդրեյ Օլխովսկուն (Ռուսաստան)՝ 7-5, 6-4: Այս խաղերի հաղթողները, ինչպես նաեւ Բայրոն Բլեքը (Զիմբաբվե), Անդրեյ Պավելը (Ռումինիա), Ժերոմ Գոլմարը (Ֆրանսիա) հաջորդ շրջան մտան: Ստոկհոլմում առաջին հաղթանակները տարան մրցաշարի ֆավորիտները՝ անգլիացի թենիսիստներ Թիմ Հենմանը եւ Գրեգ Ռուսեդսկին:

Հոկեյի ազգային լիգայի (NHL) առաջնությունում «Լոս Անջելես Քինգզը» 4-3 հաշվով հաղթեց «Վանկուվեր Կենակսին»: Նկարում՝ պայքարում են Էրիկ Լաֆոռանը («Լոս Անջելես Քինգզ», N29), Մարքայս Օժլունդը (N2) եւ Գարի Հիրշը («Վանկուվեր Կենակս»):

digitised by A.R.A.R.@

ԲԱՑ ՀԱՍԱՐԱԿՈՒԹՅԱՆ ԻՆՍՏԻՏՈՒՏԻ ՕԺԱՆԴԱԿՈՒԹՅԱՆ ՀԻՄՆԱԴՐԱՄ ՀԱՅԱՍՏԱՆՅԱՆ ՄԱՍՆԱՃՅՈՒՂ (ԲՀԻՕՀՀՄ)

Միջազգային վերածննդի հիմնադրամի Ուկրաինայի (Կիեւ) մասնաճյուղը հայտարարում է սեմինար «Առողջապահության եւ կյանքի պահպանման այլընտրանքային մեթոդներ ՁԻԱՀ/ՄԻԱՎ-ով հիվանդների համար» թեմայով, որը տեղի կունենա նոյեմբերի 23-25-ը Կիեւում, Ուկրաինա: Սեմինարը նվիրված է ՁԻԱՀ/ՄԻԱՎ-ով հիվանդների համար այլընտրանքային մեթոդների նշանակության ուսումնասիրմանը, տարածաշրջանում ՁԻԱՀ/ՄԻԱՎ-ով հիվանդների միջեւ շփման խթանմանը, նրանց բարելավմանն ու հասարակական ինտեգրացմանը:

Սեմինարին կարող են մասնակցել Հայաստանի բոլոր այն քաղաքացիները, որոնք սոցիալական բնագավառի աշխատողներ են եւ կամ պատրաստ են կիրառելու առողջության պահպանման այլընտրանքային մեթոդներ:

Սեմինարին մասնակցելու համար պետք է ներկայացնել

1. Ինքնակենսագրություն (CV)

2. Մասնակցությունը հիմնավորող նամակ, ուր նշված կլինի գործունեության ասպարեզը

Նշված փաստաթղթերը պետք է լրացնել ռուսերեն կամ անգլերեն լեզուներով, որոնք սեմինարի աշխատանքային լեզուն են:

Սեմինարի մասնակիցները կընտրվեն բաց մրցակցության հիմունքներով: Մրցույթով անցած անձանց ճանապարհածախսը ապահովում է Բաց հասարակության ինստիտուտի օժանդակության հիմնադրամի հայաստանյան մասնաճյուղը, իսկ մնացած ծախսերը՝ կազմակերպիչ կողմը:

Փաստաթղթերը ներկայացնել Բաց հասարակության ինստիտուտ օժանդակության հիմնադրամի հայաստանյան մասնաճյուղ մինչեւ սույն թվականի նոյեմբերի 17-ը, ժամը 17:00:

Լրացուցիչ տեղեկությունների համար դիմել Բաց հասարակության ինստիտուտի օժանդակության հիմնադրամի հայաստանյան մասնաճյուղ հետեւյալ հասցեով՝

Այգեձորի փ. 53 բ, հեռ. 27-21-19, 27-17-13, 27-17-19:

SIBLEY International — USAID — AED Academy for Educational Development

ԱՄՆ միջազգային զարգացման գործակալությունը (USAID), Կրթական զարգացման ակադեմիան (AED) եւ Sibley International-ը

հիշեցնում են

տնտեսական թեմաներով գրող լրագրողներին, որ «Անցման շրջանի տնտեսությունների հիմնախնդիրները» զեկուցումների շարքի հերթական հանդիպումը կկայանա նոյեմբերի 16-ին, ժամը 11:30-ին, Թեքեյան մշակութային կենտրոնում *(խանգչյան 50)*:

Հանդիպումը կվարի ՄԶԳ Հաշվապահական հաշվառման բարեփոխումների ծրագրի առաջատար ղեկավար Վեյն Վեսբը:

Թեման «Հաշվապահական հաշվառումը որպես շուկայական տնտեսության աստանահիվ»:

ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

Հայ Յեղափոխական Դաշնակցության Հայաստանի Գերագույն մարմինը, աջակցությամբ եւ մասնակցությամբ ՀՀ Գիտությունների ազգային ակադեմիայի, Երեւանի պետական համալսարանի, ՀՀ Ազգային ժողովի հանձնաժողովների, ՀՀ նախարարությունների, Հայաստանի եւ արտերկրի գործարարների, տեղական եւ միջազգային կազմակերպությունների

ՍԻՐՈՎ ՀՐԱՎԻՐՈՒՄ Է ԳՈՐԾԱՐԱՐ ԵՎ ԳԻՏԱԿԱՆ ՇՐՋԱՆԱԿՆԵՐԻՆ

«ՀՀ տնտեսության եւ ձեռնարկատիրության զարգացման արդի խնդիրները» թեմայով ազգային գիտաժողովին, որը կկայանա 1998 թ. նոյեմբերի 12-ին, ժամը 9:00-ին Երեւանի պետական համալսարանի մեծ դահլիճում:

Գիտաժողովի հետ կապված հարցերով դիմել՝ 52-58-27

ՍԵՅՍՄԻԿ ՃԱՐՏԱՐԱԳԻՏՈՒԹՅԱՆ ՄԱԳԻՍՏՐՈՍ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՄԵՐԻԿՅԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ

2000 թ. մայիսին Հայաստանի ամերիկյան համալսարանը (ՀԱՀ) նախատեսում է վերականգնել սեյսմիկ ճարտարագիտության մագիստրոսի կոչում շնորհող ծրագիրը: Ցանկացողները նախ եւ առաջ պետք է դիմեն ՀԱՀ-ի անգլերենի արագացված ուսուցման ծրագիր մինչեւ 1999 թ. մայիսի 7-ը: 1999 թ. մայիսի 10-ին դիմորդները ՀԱՀ-ում կհանձնեն անգլերեն լեզվի քննություն (Institutional TOEFL): Սեյսմիկ ճարտարագիտության ծրագիրը կվերականգնվի բավարար քանակով որակյալ դիմորդներ ունենալու դեպքում: Հակառակ դեպքում՝ դիմորդները կունենան երկրորդ մասնագիտության ընտրության հնարավորություն:

Սեյսմիկ ճարտարագիտության ծրագրի մասին տեղեկությունների համար զանգահարել Արսակ Համբարյանին՝ 271075 եւ 273358 հեռախոսահամարներով:

Ընդունելության հարցերով զանգահարել ՀԱՀ-ի ընդունելության գրասենյակ՝ հեռ. 271629:

Fulbright Scholar Program

USIS

Applications are now being accepted for the 1999/2000 Fulbright Scholar Program. Candidates must possess a Doctoral Degree (or equivalent professional training and experience) and English proficiency sufficient to conduct research or to lecture in the United States.

Candidates will be considered in the following fields:

1. Political Science, Economics, Social Science, International Relations, Journalism and Law
2. American Studies (History, Literature, Society or Culture of the United States)

Application forms may be obtained from the USIS office at the U. S. Embassy, Marshal Bagramian 18, or at the IREX office at the Union of Armenian Architects, Marshal Bagramian 17, 3rd floor.

For further information or to submit applications, please contact the USIS office at 52-16-11, 52-70-07 or IREX at 56-37-81.

Application deadline is December 23, 1998

Robin Generators RGX3500

ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ Է

բենզինով աշխատող միաֆազ էլեկտրագեներատորր

☎ 529353

հաճախակ.	մաքս. հզ.	նոմ. հզ.	աշխ. ժամ	տարող.
50 Հց	3.0 կվտ	2.5 կվտ	7.1 ժ	13 լ
60 Հց	3.5 կվտ	3.0 կվտ	6.1 ժ	

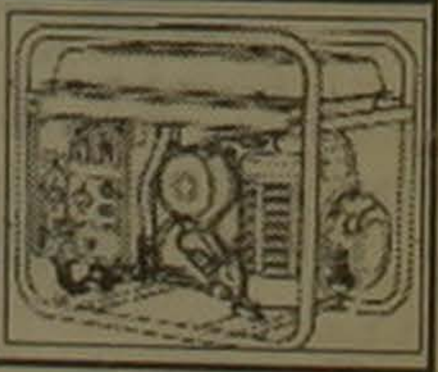

ՀԵՌՈՒՍՏԱԾՐԱԳՐԵՐ

11 Նոյեմբեր

Ա1

17.00 Հայլուր
17.20 Մուլտֆիլմ «Երկու թիկի»
18.00 Հեռուստասերիալ «Դալլաս»
19.00 Համագործակցություն
19.30 36,6
20.00 Հայլուր
20.30 1 լուր
20.45 Հեռուստակապակղոց
21.00 Ազգային ժողովի նիստում. հայտարարություններ, հարցեր կառավարությանը
22.30 02
23.05 Հեռուստասերիալ «Խուզարկու Նեշ Բրիջես»
24.00 Հայլուր

ՆՈՐՔ

19.00 Լուրեր
19.10 Մուլտֆիլմ
19.30 Կրթօջախ
19.50 Միասին («Միր»)
20.35 Պարտսում
21.00 Լուրեր
21.25 Աստղերը հուշում են
21.30 Հեռուստասերիալ «Ծովային ոստիկանություն» (10-րդ մաս)
22.15 Միրեցեք զմիմեանս
22.20 Լուսամուտ
22.40 Գեղֆիլմ «Անժելիկան հրեշտակների մարքիզուհի»
23.00 Լուրեր
23.15 «Անժելիկան հրեշտակների մարքիզուհի» ֆիլմի շարունակությունը

Ար

19.05 Մամուլի տեսաինդակ
19.15 Հրապարակ
19.30 Տեսահանդակ
19.45 Մուլտֆիլմ
20.00 Կամ... կամ. Ալեքսանդր Արզումանյան-Արամ Սարգսյան
21.00 Ի դեպ
21.30 Տեսահանդակ
22.00 Մամուլի տեսաինդակ
22.15 Գիտաստղեր
22.45 ԱՆԻՄ. նվիրված է «Հայաստ-97» անիմացիոն փառատոնին
22.55 Ոզնի-շոու հատվածներ «Մեր մանկության մանգոն» ներկայացումից
23.10 Գ/ֆ «Մասանին»
(23.30 Տեսահանդակ)
01.10 Հրապարակ
01.20 Գիշերային կինոսրահ գ/ֆ «Ներքին վախ»
02.55 Տեսահանդակ

Կ1

7.00 Բարի լույս
10.00, 16.00, 19.00, 01.35 Նորություններ
10.15 Սերիալ «Դաժան հրեշտակը»
11.30-15.45 Բիզնես TV
16.15 Սերիալ «Սինդբադի նոր արկածները»
16.45 Տունգլիների կանչը
17.10 Մանկական անեկդոտներ
17.30 Մինչեւ 16 տարեկան եւ ավելի
18.00 «Դաժան հրեշտակը»
19.15 Գուշակիր մեղեդին
19.45 Պիկ ժամ
20.00 Մարդը եւ օրենքը
20.45 Սերիալ «Մխաղեք»
21.45 Բարի գիշեր, երեխաներ
22.50 Գ/ֆ «Կարմիր տենդ»
00.50 Է. Ռադզինսկի «Ստալինի կանխագուշակումը» (մաս 1-ին)
01.55 Գ/ֆ «Օլիվյե, Օլիվյե»

РТР

8.00, 10.30, 10.50 Բարի լույս, Ռուսաստան
10.15 Հերթապահ բաժանմունք
10.35 Հեռուստախաղ «Հաղորդումների ծրագիր»
10.55 Աղրանքներ փոստով
11.00 «Սանտա Բարբարա»
11.45 Երաժշտություն, երաժշտություն...
12.00, 15.00, 18.00, 21.00, 01.00 Լուրեր
12.30 Սերիալ «Կոմսուհի դը Մոնսորո»
13.20 Հին բնակարան. 1974 թիվ (1-ին մաս)
14.35 «Խանութ բազմոցի վրա»
15.35 Սերիալ «Դինաստիա-2. Քոլբի ընտանիքը»
16.20 Հեռուստասերիալ «Հարուստները ու նշանավորները»
17.10 Մուլտծրագիր
17.30 Ծանր ատլետիկա. աշխարհի առաջնություն
18.30 Աշտարակ
19.10 Գ/ֆ «Ինձ մոտ, Մուխտար»
20.30 Հերթապահ բաժանմունք
20.40 Վավերագրական էկրան. «Մի հրադադարության պատմություն»
21.35 Մանրամասներ
21.45 Ինքդ քեզ ռեժիսոր
22.15 Կինոյի ժամ. Գ/ֆ «Քրեական խռոյակ»
23.45 Հեռուստասերիալ «Ագաթա Քրիստի Պուարո»
00.45 Հերթապահ բաժանմունք

«ՍՓՅՈՒՌ» ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ - ՏԵՂԵԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՁԵՌՆԱՐԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԵՎ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ
հեռախոսով (589167, 581351) * տեղեկագրքերով * մագնիսական սկավառակներով * INTERNET ցանցով (http://www.arminco.com/spyur)

«Տիգրան Մեծ» հրատարակչության տպարան, Երեւան-23, Արշակունյաց 2. Գրանցման թիվ 65. Դասիչ 69149. Պատվեր 943. Տպաքանակը՝ 4000. Ստորագրված է տպագրության՝ 10. 11. 1998. Գինը՝ 100 դրամ

digitised by A.R.A.R.@